

WYCHOWANIE PATRIOTYCZNE W POLSCE WSPÓŁCZESNEJ

(WYBRANE ZAGADNIENIA)

Dr Marek Mariusz Tytko – UJ KRAKÓW

Ur. 1967, dr n. hum. w zakresie pedagogiki, mgr historii sztuki, specjalista informacji naukowej, nauczyciel akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz Środkowoeuropejskiego Towarzystwa Filozofii Wychowania – Central European Philosophy of Education Society (CEUPES), prezes Fundacji Naukowej Katolików „Eschaton” w Krakowie, autor haseł m.in. do Powszechnej Encyklopedii Filozofii, Encyklopedii Filozofii Polskiej, Polskiego Słownika Biograficznego. Mieszka w Krakowie. Adres publiczny do kontaktu: marek.mariusz.tytko@uj.edu.pl

Celem niniejszego przyczynkarskiego artykułu jest próba opisu wybranych współczesnych postaw patriotycznych (zwłaszcza w antypatriotycznych kontekstach) i wybranych sposobów wychowania patriotycznego w Polsce XXI w. oraz omówienie niektórych współczesnych zagrożeń dla polskiego patriotyzmu. Autor

używał historiograficznej metody analizy dokumentów (wypowiedzi, opracowań) oraz obserwacji uczestniczącej w bieżącym życiu publicznym. Stan badań nad wychowaniem patriotycznym w Polsce autor przytacza tylko wybiórczo¹. Przyczynek niniejszy nie wyczerpuje tytułowego zagadnienia.

¹ Np. Tytko M. M., *Koncepcja pedagogiki kultury narodowej w odniesieniu do kultur mniejszości narodowych, grup etnicznych i kultur innych narodów (wybrane zagadnienia)*, „Roczniki Nauk Społecznych”, r. 2011, tom 3 (39), s. 195-233; tenże, *Metody wychowania patriotycznego w pracy socjalnej* [w:] *Słownik metod, technik i form pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej*, tom 1, red. Anna Weissbrot-Koziańska, Piotr Sikora, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2012, s. 92-94; tenże, *Modele polskiego patriotyzmu (1990-2010). Wybrane zagadnienia*, „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 3: 2013, nr 2 (7), lipiec-grudzień 2013, s. 41-61; tenże, *Teoria patriotyzmu i terminologia patriologiczna (pedagogika kultury narodowej)*, „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 3: 2013, nr 1 (6), styczeń-czerwiec 2013, s. 213-223; tenże, *Wychowanie patriotyczne w Polsce XXI wieku*, [w:] *Wartości, rodzina, szkoła. Patriotyzm na co dzień i od święta. Materiały z konferencji na temat edukacji patriotycznej i obywatelskiej. Kraków: 8 czerwca 2010 roku*, red. Wojciech Baliński, Księgarnia Akademicka, Kraków 2010, s. 45-50; tenże, *Wychowanie patriotyczne w polskiej tradycji niepodległościowej*, [w:] *Pedagogia prewencji. Dzieci, młodzież, rodzina. Praca zbiorowa*, pod redakcją ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, Katedra Pedagogiki Katolickiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Stalowa Wola 2013, s. 525-550; tenże, *Uniosceptyczna koncepcja patriotyzmu „Fides et Ratio” (Stanisława Papieża i Piotra Döerre’go)*, „Pedagogia Katolicka. Czasopismo Katedry Pedagogiki Katolickiej Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli” r.

Definicja. Polskie wychowanie² patriotyczne jest procesem świadomego, celowego prowadzenia innych osób ku dobru, jakim jest umiłowanie własnej Ojczyzny. Rodzime wychowanie patriotyczne jest roztropną troską o dobro wspólne³, jakim jest Polska⁴. Wychowanie patriotyczne w istocie należy do zakresu wychowania moralnego, ponieważ patriotyzm (miłość ojczyzny) należy do dóbr moralnych człowieka (miłość jako dobro moralne, duchowe). W wychowaniu patriotycznym mowa o kształtowaniu dobrego charakteru w człowieku, aby jako osoba ludzka mógł on służyć dobru wspólnemu⁵ — Ojczyźnie. Pod pojęciem wychowania patriotycznego należy rozumieć także samowychowanie patriotyczne, bo ono jest także częścią

wychowania⁶. Należy sięgnąć do polskiej przedwojennej filozofii katolickiej, aby zrozumieć korzenie pozytywnego, prawidłowego myślenia o narodzie i państwie⁷.

Należy przypomnieć, że Ojczyzna (rozumiana zarówno jako Naród, jak i jako Państwo) jest to dobro wspólne, zatem miłość Ojczyzny jest to miłość dobra wspólnego (Narodu lub/i Państwa), przedkładanie celów wspólnych, nadrzędnych, narodowych i/lub państwowych ponad dobro indywidualne danej osoby, przy zachowaniu naturalnej godności i wolności człowieka. Miłość, według klasycznej definicji, jest to roztropna troska o dobro drugiego człowieka⁸. W tej perspektywie patrząc, miłość Ojczyzny jest roztropną troską o dobro wspólne Narodu i/lub Państwa, przy

7: 2013, nr 2 (13), lipiec-grudzień 2013, s. 25-41, bibliogr; tenże, *Unioseptyczna koncepcja patriotyzmu Stanisława Papieża i Piotra Döerre'go (suwerenność, naród, państwo)*, „Pedagogika Katolicka. Czasopismo Katedry Pedagogiki Katolickiej Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli” r. 8: 2014, nr 1(14), styczeń-czerwiec 2014 s. 85-106, bibliogr.; tenże, *Obrona człowieka i narodowych dóbr kulturowych Polski w edukacyjnym programie katolicko-narodowych unioseptyków — Sławomira Olejniczaka i Sławomira Skiby na przełomie XX i XXI w. Wybrane zagadnienia*, „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 5: 2014, nr 1(8), styczeń-czerwiec 2014, s. 45-115, bibliogr.; tenże, *Uwagi o opiniach niektórych Polaków o członkostwie Polski w UE*, [w:] *Otwarte usta. Prawda czy fałsz? Praca zbiorowa*, pod redakcją ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie. Katedra Pedagogiki Katolickiej, Stalowa Wola 2014, s. 265-280, bibliogr.

² Por. B. Kiereś, *Wychowania filozofia*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 9, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2008, s. 857-864, bibliogr.

³ Por. A. Maryniarczyk, *Dobro*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 614-626, bibliogr.

⁴ Por. P. Jaroszyński, *Patriotyzm*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 10, *Suplement*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2009, s. 319-321, bibliogr.

⁵ Por. Mieczysław A. Krąpiec, *Dobro*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 628-639, bibliogr.

⁶ Stanisław Krajski, *Podstawy samowychowania : filozofia a koniec wieku*, Akademickie Stowarzyszenie Katolickie „Soli Deo”, Warszawa 1998, 55 s.

⁷ Stanisław Krajski, *Filozofia polityczna w ujęciu polskich myślicieli katolickich w latach 1918-1939*, Wydawnictwo Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2006, 469 s.

⁸ Por. A. Gudaniec, M. A. Krąpiec, *Miłość*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 7, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2006, s. 237-251, bibliogr.

czym istnieje hierarchia dóbr wspólnych: jedno dobro wspólne jest narzędziem dla innego dobra wspólnego, tj. Państwo jest instrumentem w ręku Narodu, tak przynajmniej jest i/lub powinno być w kraju o ustabilizowanej demokracji. Naród jest suwerenem, tzn. Naród może sam stanowić o sobie jako o wspólnocie kulturowej. Jeżeli Naród jest pozbawiony prawa samostanowienia o sobie, przestaje być suwerenem, zostaje zniewolony np. przez obce państwa (okupantów, zaborców, protektorów dominialnych, kolonizatorów przy pomocy rodzimych kosmopolitycznych kompradorów, czyli zdrajców narodu i zdrajców państwa, pracujących na rzecz obcych interesów w zamian za konkretne korzyści — klientyzm, serwilizm, zdrada narodowa, zdrada stanu). Podstawą praworządności jest suwerenność Narodu.

Czy Polska jest obecnie krajem w pełni suwerennym? To ważne pytanie, zwłaszcza w świetle publicznie artykułowanej koncepcji istnienia kondominium rosyjsko-niemieckiego, w którego strefie gospodarczych i politycznych, żywotnych interesów znajduje się Polska nie tylko u progu XXI wieku lecz od około trzystu lat (z małymi przerwami). W sytuacji realnie istniejącej zależności Polski od państw trzecich — wychowanie patriotyczne w Polsce nie powinno w żadnym wypadku kształtować postaw serwilizmu i klientyzmu wobec państw ościennych — jako postaw przystosowawczych i pożądaných w imię „poprawności politycznej”, aby nie narazić się sąsiadom. Należy wykluczyć całkowicie kosmopolityzm z wychowania patriotycznego w Polsce, ponieważ on pracuje przeciw naszemu narodowi i przeciw naszemu państwu.

Długoletnie serwilistyczne, zaprzańskie

rzędy kompradorskie zniszczyły entuzjazm dla patriotyzmu w Polsce, poprzez lewicowo-liberalne, antypolskie z ducha, choć polskojęzyczne, ale postsowieckie (postkomunistyczne) lub niemieckie mass media, które celowo zamazały polską tożsamość, czyli polską identyfikację narodową. Mass media w Polsce są w zdecydowanej większości w rękach obcych, działają na rzecz obcych interesów, obcych państw (głównie Niemiec i Rosji). Nie należy się spodziewać krzewienia rzeczywistego polskiego patriotyzmu, a co najwyżej jego karykaturę (patriotyzm sprzyjający Niemcom, germanofilski albo patriotyzm przyjazny Rosji, rusofilski — nie są jednak patriotyzmem polskim „ale jego zaprzeczeniem, pseudopatriotyzmem”). Pseudopatriotyzm godzi się na zamazywanie prawdy historycznej, na wyprzedzanie majątku narodowego, na upadek własnego kraju, na wzrost interesów obcych państw w naszym kraju, na obarczanie Polaków winami za czyny których nigdy nie popełnili (jak np. holocaust).

Nie wolno jednak pod żadnym pozorem zamazywać prawdy historycznej, nie wolno ulegać degrengoladzie moralnej i godzić się na fałszowanie polskiej historii, na przypisywanie dzielnemu i bohaterskiemu Narodowi Polskiemu czynów, których nigdy nie popełnił (typowy przykład mediów zagranicznych: rzekomo „polskie” obozy koncentracyjne w miejsce niemieckich, hitlerowskich lagrów II wojny światowej [Konzentrationslager]) oraz przypisywanie nam rzekomych intencji, których nigdy naprawdę nasz dzielny Naród nie miał. Mowa tu np. o antypolskiej propagandzie wmawiającej przez lata opinii publicznej rzekomy antysemityzm Polaków i bezpodstawnie obarczającą nas winą za rzekomy

udział w zagładzie Narodu Żydowskiego w czasie II wojny, za którą to zagładę odpowiadają wszak wyłącznie Niemcy na terenie okupowanej przez nich bezprawą przemocą wojskową naszej Ojczyzny.

Równie niedopuszczalne jest obarczanie Polaków rzekomą winą za pogromy po II wojnie dokonywane na ludności żydowskiej, realizowane jednak w istocie przez organa sowieckie, tj. przez komunistyczne tajne służby bezpieczeństwa z obcego (moskiewskiego) nadania, a nie przez nasz dzielny Naród. Przy kształtowaniu polskiego patriotyzmu należy stać na gruncie pełnej i obiektywnej prawdy historycznej i nie dać sobie pisać dziejów Polski pod dyktando obcych państw w imię obcych „polityk historycznych” (zwłaszcza niemieckiej, rosyjskiej, ukraińskiej, litewskiej oraz izraelskiej). Patriotyzm mimo wszystko — to dobro godne podjęcia przez kolejne pokolenia Polaków i Polek. Wychowanie patriotyczne — to dobro warte uskutecznienia zawsze i wszędzie w każdej społeczności polskiej.

Wychowanie patriotyczne w Polsce XXI wieku powinno uwzględniać zarówno aspekt narodowy (polski), jak i aspekt państwowy (obywatelski). Jesteśmy wszak jednocześnie odpowiednio członkami (mężczyźni) lub członkiniami (kobiety) Narodu Polskiego, jak i odpowiednio obywatelami lub obywatelkami Rzeczypospolitej Polskiej, która jest organizacją (państwem, organizmem państwowym) powołaną przez Naród do istnienia, a nie na odwrót. To nie Państwo Polskie (Rzeczpospolita, Republika) powołało do życia Naród Polski, ale to Naród Polski utworzył własne Państwo jako swoje narzędzie. Naród jest suwerenem, a Państwo jest tylko narzędziem, instrumentem, środkiem, metodą ustrojową

w rękę Narodu-suwerena. Państwo jest dla Narodu, a nie — Naród dla Państwa. Jeżeli ma miejsce sytuacja, w której Naród jest tylko narzędziem, środkiem, instrumentem, metodą w rękę Państwa, to mamy do czynienia z totalitaryzmem (tak było np. w okresie 1944-1989/90).

Wychowanie patriotyczne powinno przygotować każdego obywatela Państwa Polskiego, każdą osobę należącą do Narodu Polskiego, do bycia odpowiedzialnym (odpowiedzialną) teraz i w przyszłości za Naród, za Państwo, za kulturę, za przyrodę, za wszystko to, co należy do dobra wspólnego — za Polskę, w ramach tych możliwości, jakie każdy (każda) z nas posiada. Należy jednak wychowywać dzieci, młodzież i dorosłych w ten sposób, aby każdy Polak (każda Polka) zdolny (zdolna) w swojej świadomości do rozumienia, był świadomy (była świadoma), że Naród jest ponad Państwem, a nie Państwo — ponad Narodem.

Mowa jest o tym, aby wytworzyć w Polakach i Polkach powszechną świadomość, na czym w istocie polega totalitaryzm i wyczulić na zagrożenie totalitaryzmem, nawet tym „miękkim”, „liberalnym”, który rozpoczyna się od cenzury w imię jakiejś ideologii, np. neomarksistowskiej „poprawności politycznej” lub ateistycznego genderyzmu i który np. każe w imię fundamentalizmu „święcości” usuwać polskie krzyże narodowe z przestrzeni publicznej (a tak było np. w 2010 r. w Warszawie) i jednocześnie stawiać w miejscach publicznych pomniki zdemoralizowanym aberrantom seksualnym LGBTTQ (tęcza w Warszawie). Nie jest przejawem miłości Ojczyzny usuwanie krzyży z miejsc publicznych w Polsce od ponad tysiąca lat katolickiej i kneblo-

wanie ust Narodowi (cenzura) przez władzę w imię racji ideologicznych takiej czy innej (namiestnikowskiej, kompradorskiej, kosmopolitycznej) partii rządzącej w interesie obcych państw i organizacji, przykrywanych argumentami o rzekomej świeckości lub laickości Państwa.

Naród Polski istnieje od ponad tysiąca lat i od ponad tysiąca lat jest związany religijnie i kulturowo z Krzyżem, świętym symbolem chrześcijaństwa. Naród Polski ma żywe poczucie wolności oraz praworządności i czuje, kiedy jest zniewalany albo zniewolony jako wspólnota niesłusznymi „prawami”, dlatego raz po raz walczy w swojej historii o należne sobie, niezbywalne prawa podstawowe: wolność religii, wolność słowa, wolność organizowania się, prawo do własności, wolność wychowania dzieci po chrześcijańsku (po katolicyku⁹) i w patriotycznym duchu polskim jako Naród, jako podmiot suwerenny.

W ciągłości naszej państwowości III Rzeczpospolita (po 1989-) i IV Rzeczpospolita (projektowana, ale nigdy dotąd niezrealizowana) nawiązuje do tradycji Rzeczypospolitej Obojga Narodów (istniejącej do 1795) oraz II Rzeczypospolitej (1918-1939, potem na uchodźstwie), pomija natomiast okres PRL-u, szerzej ujmując — pomija okres tzw. Polski Ludowej (1944-1989), jako okres niesuwerenności i zniewolenia Narodu Polskiego. Okres komunistyczny w Polsce nie należy do ciągłości tradycji suwerennego Państwa Polskiego. Do tradycji państwa Polskiego należą natomiast wszystkie te polskie organizacje patriotyczne, które z komunizmem walczyły także po II wojnie jako tzw. druga konspiracja. Żołnierze niezłomni (tj. niezłamani

przez komunizm) zwani także żołnierzami wyklętymi (wyklętymi przez komunizm), należeli, należą i zawsze należeć będą do patriotycznej tradycji polskiej i do pamięci narodowej Polaków. Ponad dwadzieścia tysięcy żołnierzy niezłomnych-wyklętych — naszych bohaterów narodowych — zostało zamordowanych przez komunistów w okresie 1944-1963 za to, że walczyli o wolną, niepodległą, suwerenną Polskę, wolną od obcej władzy totalitarnej z moskiewskiego nadania, władzy uzurpatorskiej, od początku do końca całkowicie nielegalnej (1944-1989), przywiezionej na sowieckich czołgach. Komunistyczna „Polska Ludowa” to marionetkowy twór moskiewski całkowicie nielegalny i zbrodniczy, walczący systemowo z Narodem Polskim, antypatriotyczny, komunistyczny.

Symbolicznie tradycja II Rzeczypospolitej przechowana została na emigracji (1939-1990), a znak niezależnej państwowości (insygnia Prezydenta na Uchodźstwie) zostały przekazane pierwszemu wybranemu w wolnych wyborach Prezydentowi III Rzeczypospolitej (1990). Inną rzeczą jest to, iż kolejno wybrani prezydenci (1990-2005) okazali się tajnymi współpracownikami owego systemu, a więc z definicji nie byli patriotami. Dopiero trzeci wybrany w wolnych wyborach prezydent III RP (2005-2010) nie był nigdy tajnym współpracownikiem zbrodniczego systemu komunistycznego (do 1989 r.) i był rzeczywistym patriotą, ale to inna kwestia na osobne studium.

Traktujemy okres 1939-1989 w kraju jako okres całkowitego braku suwerenności narodowej i braku praworządności, kiedy to Naród był dla państwa (obcego,

⁹ Por. np.: *Dać rzetelną wiedzę, rozwinąć duchowe aspiracje. Rozmowa z ks. dr. Mieczysławem Rolką, dyrektorem krakowskiego Liceum OO. Pijarów*, „Biuletyn sprawozdawczo-informacyjny nr 3. 1993/94-1994”, wyd. Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. ks. Stanisława Konarskiego Zakonu Pijarów, Kraków 1994, s. 68-70.

z obcego nadania), a nie państwo — dla Narodu Polskiego. Mamy przy tym świadomość różnicy pomiędzy okupacją niemiecką (1939-1945) i pierwszą okupacją sowiecką (1939-1941) a powtórnią okupacją sowiecką (1944-1989), istniejącą pod nazwą satelickiego państwa formalnie niepodległego, ale faktycznie — całkowicie poddanego sowieckiej Moskwie. Wtedy (1939-1989) Naród Polski nie był suwerenem, czyli nie miał decyzji w swoim ręku, a władza państwowa pochodziła z obcego nadania (przywieziona została na obcych czołgach), narzucona decyzją z Moskwy siłą naszemu Narodowi, wbrew wolnej woli Polaków. Na poddanie Polski — komunistycznej Moskwie zgodziły się mocarstwa zachodnie — USA i Wielka Brytania na konferencjach w Teheranie, Jałcie i Poczdamie, zdradzając Polskę.

Wychowanie patriotyczne nigdy nie powinno o tych podstawowych różnicach historycznych zapominać. Komunistyczna Polska Ludowa jako państwo nie jest naszą tradycją, lecz tradycją obcą (moskiewską). W Polsce Ludowej zniewolony Naród był tylko środkiem, instrumentem w ręku komunistycznego państwa totalitarnego, narzuconego przemocą przez Związek Sowiecki, który narzucił obce Narodowi Polskiemu cele jako zadania do wykonywania. To nie Naród sam siebie zadaniował w ogólnych kierunkach rozwoju, lecz był kierowany z zewnątrz (z komunistycznej centrali w Moskwie) poprzez aparat represji i aparat administracji komunistycznej z sowieckiego nadania. Dlatego tzw. „wychowanie patriotyczne” w okresie PRL, nawet, jeśli używano takiej nazwy, w istocie było wychowaniem internacjonalistycznym, „socjalistycznym”¹⁰ (ko-

munistycznym), kosmopolitycznym, ideologicznym, zideologizowanym na wzór sowiecki. Do tak ideologicznie rozumianego, zsovietyzowanego „wychowania patriotycznego” nie chcemy, nie możemy i nie powinniśmy już nigdy wracać, bo to nie jest nasza tradycja.

Poprzez odideologizowane, zdekomunizowane, odsowieczone wychowanie patriotyczne obecnie powinniśmy kształtować w wychowankach dobry charakter Polaka lub Polki, wiernych wyłącznie polskiej Ojczyźnie, a nie obcym strukturom (np. Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych, Radzie Europy, itd.) lub państwom (np. Republice Federalnej Niemiec lub Federacji Rosyjskiej czy Izraelowi). Polscy patrioci nie powinni nigdy ulegać jakimkolwiek naciskom Berlina, Moskwy, Brukseli, Tel-Awiwu itd. w jakiegokolwiek sprawie (to jest miara patriotyzmu, czy ktoś chroni własny interes narodowy, ojczyzną rację stanu — czy nie).

Powinnością pedagogiczną jest kształtowanie cnoty¹¹ moralnej, czyli sprawności duchowej, dzielności duchowej, umysłowej do bycia odpowiednio — dobrym Polakiem lub dobrą Polką. Naszym patriotycznym obowiązkiem jest zawsze walka o dobro polskiej rodziny, a więc czynny sprzeciw wobec każdego kosmopolitycznego, lewackiego, liberalno-lewicowego, ateistycznego ataku na polską rodzinę, na chrześcijaństwo w Polsce, które jest nierozdzielnie związane z polskością od ponad tysiąca lat. Obecnie i zawsze — polskim, patriotycznym obowiązkiem moralnym jest także czynny sprzeciw wobec antychrześcijańskiej, antyrodzinnej, kosmopolitycznej, ateistycznej „genderyzacji” (deterioracji, demoralizacji, panseksualiza-

¹⁰ Por.: J. Ślaski, *Współczesny sens patriotyzmu*, „Życie i Myśl”, r. 19: 1969, nr 9, s. 1-14.

¹¹ Z. Pańpuch, *Cnoty i wady*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasz z Akwinu, Lublin 2001, s.216-231, bibliogr.

cji) Polski przez lewicowo-liberalne rządy kosmopolityczne, zaprzańskie, z ducha antypolskie i antychrześcijańskie.

Godziwe dbanie o naturalne dobro rodziny, o naturalnie wysoki przyrost naturalny, czynne przeciwdziałanie „wygaszaniu” Polski¹² jest obowiązkiem patriotycznym, wewnętrznym nakazem moralnym, niezdęprawowanego sumienia. Społeczne

przeciwstawienie się faktycznej, stopniowej likwidacji Państwa Polskiego i jego poszczególnych obszarów czy sektorów – obowiązuje zawsze każdego Polaka-patriotę.

Kosmopolityczne, lewicowo-liberalne pseudoelity ksenokratyczne w Polsce są zawsze ze swej istoty zaprzańskie, ponieważ zapierają się własnego Narodu

¹² *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, 232 s. Książka zawiera teksty esejów dwudziestu jeden następujących autorów: Adam Bujak (wygaszanie Krzyża w Polsce), prof. Bogdan Chazan (wygaszanie polskiej służby zdrowia), prof. Piotr Gliński (wygaszanie polskiego społeczeństwa obywatelskiego), Marek Gróbarczyk (wygaszanie polskiej gospodarki morskiej), Andrzej Jaworski (wygaszanie polskich stoczni i polskiej wolności), prof. Janusz Kawecki (wygaszanie nauki polskiej), Jerzy Kłosiński (wygaszanie Polski), dr Grzegorz Kwaśniak (wygaszanie polskiej obronności), Antoni Macierewicz (wygaszanie polskiej obronności), Krzysztof Masłoń (wygaszanie polskiej opozycji i krytyki władzy w Polsce), dr Piotr Naimski (wygaszanie polskiej energetyki), prof. Andrzej Nowak (wygaszanie historii i polskości), ks. prof. Dariusz Oko (wygaszanie rodziny), Wojciech Reszczyński (wygaszanie polskich mass mediów), prof. Marek Sitarz (wygaszanie polskiego kolejnictwa), Leszek Sosnowski (wygaszanie walki z korupcją w Polsce), Temida Stankiewicz-Podhorecka (wygaszanie polskiego teatru), prof. Krzysztof Szczerski (wygaszanie państwa polskiego), dr Janusz Szewczak (wygaszanie polskich finansów), prof. Jan Szyszko (wygaszanie polskich lasów państwowych), prof. Artur Śliwiński (wygaszanie polskiej własności). Na książkę składają się dwa artykuły wstępne oraz trzy rozdziały zasadnicze: Rozdział I pt. *Społeczeństwo* (tamże, s. 20-115), Rozdział II pt. *Gospodarka* (tamże, s. 116-183), Rozdział III pt. *Obronność, państwowość* (tamże, s. 184-231). Porządek tekstów jest następujący: 1) Leszek Sosnowski, *Wprowadzenie: Niewola bez kajdan. Rozbiory bez zmiany granic* (tamże, s. 6-9), 2) Jerzy Kłosiński, *Kronika wygaszania Polski* (tamże, s. 9-19), 3) Adam Bujak, *Przeciw wygaszaniu Krzyża* (tamże, s. 21-28), 4) Andrzej Nowak, *Polityka wstydu* (s. 29-42), 5) Piotr Gliński, *Wygaszanie społeczeństwa obywatelskiego* (tamże, s. 43-52), 6) Krzysztof Masłoń, *Jest super, jest super, więc o co mi chodzi* (tamże, s. 53-62), 7) Temida Stankiewicz-Podhorecka, *Rzeczywistość (ob)sceniczna, czyli teatr antypolski* (tamże, s. 63-70), 8) Wojciech Reszczyński, *Jakie media, takie społeczeństwo* (tamże, s. 71-78), 9) Janusz Kawecki, *Zło nie nazwane złem przetrada się w jeszcze gorsze* (tamże, s. 79-92), 10) Bogdan Chazan, *Zamiast ochrony chorych, cyniczna gra pozorów* (tamże, s. 93-100), 11) ks. Dariusz Oko, *Agresywna walka z rodziną i Kościołem* (tamże, s. 101-115), 12) Artur Śliwiński, *Utrata własności prowadzi do utraty suwerenności* (tamże, s. 117-128), 13) Janusz Szewczak, *Ile pokoleń Polaków będzie spłacać te kosmiczne długi?* (tamże, s. 129-136), 14) Marek Gróbarczyk, *Osiem lat polskiego odwrotu od Bałtyku* (tamże, s. 137-146), 15) Andrzej Jaworski, *Za wolność zapłacili stoczniovcy* (tamże, s. 147-152), 16) Marek Sitarz, *Transport szynowy w Polsce. Czas na decyzje* (tamże, s. 153-160), 17) Jan Szyszko, *Bez lasów państwowych staniemy się narodem migrujących najemników* (tamże, s. 161-172), 18) Leszek Sosnowski, *Chore zależności między światem polityki i światem biznesu* (tamże, s. 173-183), 19) Piotr Naimski, *Energia i niepodległość* (tamże, s. 185-194), 20) Grzegorz Kwaśniak, *Kto nas obroni?* (tamże, s. 195-202), 21) Antoni Macierewicz, *Przeciwnik musi spodziewać się ciosu wyprzedzającego* (tamże, s. 203-214), 22) Krzysztof Szczerski, *Polska zwinęła sztandary* (tamże, s. 215-231).

i własnego Państwa, a służą obcym interesom, obcym państwom, obcym narodom, obcym organizacjom i obcym elitom tych państw, narodów lub organizacji – w imię własnych, prywatnych korzyści materialnych (stanowisk, nagród, majątków etc.) otrzymywanych za wydane antypolskie decyzje podejmowane na niekorzyść ogółu Polaków, ze szkodą dla narodowego dobra wspólnego.

Wychowanie patriotyczne dotyczy w równym stopniu kobiet (dziewcząt), jak i mężczyzn (chłopców), nie możemy zaniedbywać jakiegokolwiek płci pod względem wychowania patriotycznego, bo byłoby to poczytane jako dyskryminacja płci. Istnieją tylko dwie: płeć męska i płeć żeńska, dla jasności, innych płci nie ma. A tzw. „płeć kulturowa” to wymysł ideologiczny maniaków seksualnych, fikcja ideologiczna, nieprawda, fałsz, mit, kłamstwo¹³.

Każdy chłopiec (mężczyzna) i każda dziewczyna (kobieta) posiada nie tylko prawa, ale i obowiązki względem Ojczyzny, a moralnym obowiązkiem naszym jest miłować Ojczyznę jako naszą Matkę-Karmicielkę, z której wszyscy jesteśmy i z której — i my, i nasi przodkowie, i nasi potomkowie, wszyscy uczestniczymy w łańcuchu już ponad trzydziestu pokoleń (od X w. do XXI w.). Naród to nie tylko ci, którzy żyją obecnie, tu i teraz. Polski Naród to także wszystkie pokolenia wstecz od zarania polskiego Państwa i wszystkie pokolenia dalej w przyszłość, aż do końca istnienia świata. Nasz naród liczy obecnie w 2015 r. ok. 38 milionów Polaków i Polek zamieszkałych w kraju (nie licząc ok. 18-20 milionów żyjących teraz poza granicami Polski), a ma według prognoz ONZ liczyć w 2100 roku, czyli za około trzy pokolenia – zaledwie 14 milionów. To jest obca nam narracja usiłu-

jąca narzucić nam niekorzystny scenariusz. A kardynał Stefan Wyszyński pisał już ok. pół wieku temu, że polską racją stanu jest być narodem liczącym 70, 80 lub nawet 90 milionów, bo obok żyją narody (niemiecki czy rosyjski o podobnej sile ludności i nam chodzi o zachowanie równowagi sił ludnościowych, równego potencjału demograficznego. I to jest rodzima narracja, której należy się trzymać i ją zrealizować. Czy nie da się tego uczynić? Otóż da się i to w przeciągu około czterdziestu lat. Trzeba tylko kochać dzieci i chcieć je mieć jak najwięcej, w imię miłości Ojczyzny. Przypomnieć należy, że Nigeryjczycy liczyli na początku lat siedemdziesiątych tyle samo ludności, co Polacy (około trzydziestu pięciu milionów osób). po z górą czterdziestu latach – Polaków jest około 38 milionów, a Nigeryjczyków — 180 milionów (słownie: sto osiemdziesiąt milionów). Dało się zrealizować? Dało i to bez sprowadzania imigrantów, bo Nigeryjczycy kochają dzieci i rodzinę. To dlaczego i w Polsce by się nie miało udać, abyśmy w przeciągu czterdziestu lat liczyli jako Polski Naród — 70, 80 lub 90 milionów osób, a nawet więcej? I to bez imigrantów. Dlaczego nie sto osiemdziesiąt milionów Polaków, jak Nigeryjczycy? Wtedy Polska byłaby silnym państwem unitarnym narodowo i katolickim państwem papieskim, jak Rzeczpospolita Obojga Narodów. Polska Ziemia jest w stanie wyżywić nie tylko sto milionów, ale i dwieście milionów ludzi i jeszcze żywności zostanie na eksport. Tylko trzeba Polaków z ducha u władzy, którzy by przez długie lata prowadziliby politykę prorodzinną i propolską. jak dotąd w III RP poza epizodem rządów Jana Olszewskiego i rządów Jarosława Kaczyńskiego – nikt takiej realnie propolskiej polityki nie pro-

¹³ Ks. Dariusz Oko, *Agresywna walka z rodziną i Kościołem*, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, dz. cyt., s. 101-115.

wadził. Było i jest wręcz przeciwnie: rządy ksenokratyczne, kosmopolityczne prowadziły politykę antypolską, antyrodzinną, depopulacyjną.

Zamiast 70. 80 czy 90 milionów Polaków — ksenokraci-kosmopolici planują dla Polski – zaledwie czternaście milionów i robią wszystko, aby ten czarny scenariusz się zrealizował. Polskojęzyczny prezydent (1990-1995) powtarzał publicznie tę obcą antypatriotyczną narrację, że wystarczy, aby Polaków było 20 milionów (bo tyle potrzeba jakoby do obsługi dróg tranzytowych z zachodu na wschód w Polsce). Demograficzne zwijanie Polski jest celowe po 1989 r. Antypolskie z ducha, kosmopolityczne pseudoelity rządzące tworzyły i nadal tworzą liczne przeszkody ekonomiczne w demograficznym rozwijaniu polskich rodzin, podcinają nasz byt narodowy. Im nas będzie mniej, tym obcy przejmą więcej naszego majątku, naszych bogactw naturalnych i o to tylko im chodzi, o nic więcej, o wywłaszczenie Polaków z naszych dóbr narodowych, z naszej narodowej własności (lasów, surowców, ziemi, wód, domów, mieszkań, przedsiębiorstw, szkół, szpitali itd.). Reszta jest czystą propagandą, usiłującą pod hasłami integracji europejskiej, tolerancji itd. ukryć rzeczywisty cel inkorporacji Polski do UE.

Alma Mater Polonia — wymaga od nas wszystkich, abyśmy odpowiednio byli dobrymi Polakami lub dobrymi Polkami. To naturalny wymóg moralny i wynikający z moralności szczegółowej obowiązek prawny, konstytucyjny (np. obowiązek płacenia podatków i obowiązek obrony kraju), choć nie ma nigdzie w *Konstytucji* punktu o obowiązku miłości Ojczyzny, nie pada ani raz to ważne słowo: patriotyzm,

co jest, moim zdaniem, celowym pominięciem i podstawowym błędem tego dokumentu przygotowanego przez lewicowo-liberalną, kosmopolityczną, ksenokratyczną pseudoelitę wówczas rządzącą naszym krajem¹⁴.

Dobro wychowuje, dlatego istotne jest w wychowaniu dobro jako czynnik niezbędny każdemu człowiekowi. W wychowaniu patriotycznym ważne jest dobro wspólne, czyli to, co łączy Naród. W obiektywnym, dojrzałym porządku dóbr najwyżej są umieszczone dobra religijne (Bóg, wiara), poniżej religijnych umieszczone są dobra moralne (dobra właściwie uformowanego sumienia), poniżej pozostałe dobra (np. poznawcze, estetyczne, użytecznościowe, witalne, przyjemnościowe etc.). Patriotyzm jako dobro moralne w istocie czerpie nie tylko z dobrych obyczajów (łac. *mores*), z tradycji rodzimej, ale także z tradycji religijnej danego narodu. W polskich dziejach zasada patriotyzmu wyrażała się tradycyjnym skrótem: „Bóg-Honor-Ojczyzna”, a to znaczy, że na pierwszym miejscu zawsze jest Bóg, czyli Dobro Najwyższe, o którym mówi religia, następnie Honor, czyli dobro moralne, na które wyczułone jest sumienie, Ojczyzna zaś jest dobrem wspólnym, sytuowanym w sferze wspólnej dóbr religijnych i dóbr moralnych, które są dane Polakom i Polkom w ramach rodzimej kultury polskiej, w perspektywie cywilizacji¹⁵ łacińskiej, z której z kolei wywodzi się wszak nasza kultura narodowa. Polak-katolik i Polka-katoliczka, Polak-chrześcijanin i Polka-chrześcijanka — to wzorce obecne zawsze i na trwałe w naszej kulturze, niezależnie od aktualnych, importowanych mód ideologicznych (oświeceniowych, masonskich,

¹⁴ Stanisław Krajski, *Konstytucja lewicy – 9 x nie*, Agencja SGK, Warszawa 1997, 59 s.

¹⁵ P. Skrzydlewski, *Cywilizacja*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tommasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 339-348, bibliogr.

ateistycznych, komunistycznych, postkomunistycznych, postmodernistycznych, liberalnych, marksistowskich, neomarksistowskich, genderowych etc.).

Procent obywateli polskich deklarujących stale w ponawianych badaniach swoją chrześcijańskość pozostaje od lat niezmienny i oscyluje w granicach ok. 98%, a do katolicyzmu przyznaje się stale ok. 95% obywateli i obywaterek. Ową różnicę (3%) stanowią polscy chrześcijanie i chrześcijanki innych Kościołów, niż Kościół Rzymsko-Katolicki, a więc np. Polacy-prawosławni i Polacy-protestanci (ewangelicy, kalwini, baptyści, metodyści, zielonoświątkowcy itd.) oraz tzw. starokatolicy czy mariawici tudzież inni. Statystycznie biorąc, znikomy procent Polaków i Polek (ok. 2%) to wyznawcy (wyznawczyni) innych religii, niż chrześcijańska lub bezwyznaniowcy (ateiści, ateistki, tj. *de facto* wierzący, wierzące w nieistnienie Boga, wg źródłosłowu grec. *a-theos*). Podobne wyniki osób deklarujących swoją wiarę w Boga znajdujemy na Zachodzie (w USA — ok. 98%, we Włoszech — ok. 98%, we Francji ok. 86% itd.).

Tak ukształtowany skład religijny Narodu Polskiego wynika z naszej tradycji narodowej, która na trwałe od X wieku zakorzeniona jest w chrześcijaństwie. Stało się tak dzięki genialnej decyzji księcia Mieszka I, który, jak wszystko na to wskazuje, dnia 19 kwietnia 966 r. w Wielką Sobotę przyjął chrześcijaństwo łacińskie z rąk czeskich, tzn. zachodniosłowiańskich, a nie — niemieckich. Ponadto już jako chrześcijanin książę Mieszko I natychmiast oddał zjednoczone przez siebie Państwo Polskie na zawsze pod opiekę Papieża, co więcej — podarował Państwo Polskie Papieżowi na jego wieczną własność, pod jego wyłącz-

ną władzę, pod jego wyłączną jurysdykcję. Dzięki temu zabezpieczeni zostaliśmy przed władcami Niemiec (ówcześnie — kolejnymi Cesarzami Rzymskimi Narodu Niemieckiego) i żywiołem niemieckim.

To do dziś nie zostało odwołane jakimkolwiek aktem prawnym i prawomocnie obowiązuje, tzn. nadal Polska jest w sposób legalny Państwem Papieskim, choć na ogół Polacy nie mają tej świadomości historycznej. Powtórzyć to trzeba wyraźnie i zapamiętać ów fakt podstawowy: Polska obecnie, w XXI w. w myśl prawa, nadal jest Państwem Papieskim, szczególnie związanym personalnie z każdym następcą św. Piotra w Rzymie na zawsze na mocy decyzji księcia Mieszka I, której nikt nie odwołał. Naszym narodowym „być albo nie być” jest nieodwoływalnie chrześcijaństwo łacińskie i ścisła więź z każdym papieżem. W szczególnym przypadku owym papieżem był Polak Jan Paweł II (1978-2005), lecz owa więź dotyczy każdego bez wyjątku papieża, a nie tylko papieża-Polaka. Stąd nazywanie postaw „Polaka-katolika” mianem jakoby „stereotypu”, walka z owym jakoby „stereotypem” to nic innego, jak obce uderzenie w istotę polskości, która jest w swoim rdzeniu papieska, katolicka, chrześcijańska od zarania dziejów, od owej wiekopomnej, długomyślnej, perspektywicznej, jakże słusznej decyzji księcia Mieszka I o przyjęciu chrztu w obrządku łacińskim i o powierzeniu Polski jako państwa chrześcijańskiego na zawsze papieżowi na własność, pod jego wyłączną władzę i jurysdykcję. Traktat akcesyjny (tj. traktat inkorporacyjny) Polski do UE oraz jakiegokolwiek następne traktaty likwidacyjne wymierzone w Polskę — nie spowodowały wygaśnięcia faktu istnienia Polski jako państwa papieskiego. Polska nadal

jest państwem papieskim – jako jedyna nie tylko w tej części Europy. Katolicyzm jest istotną komponentą polskiego patriotyzmu, niezależnie od tego, jak państwowi ateści-kosmopolici faktowi temu starają się zaprzeczyć.

Jeśli obecnie ok. 95% Polaków i Polek to osoby ochrzczone w Kościele Rzymsko-Katolickim, to nie może być tak, że znikoma mniejszość ateistyczna (szacunkowo — mniej niż 2% Narodu Polskiego) narzuca większości kosmopolityczną, lewacką ideologię ateizmu państwowego, tak ulubioną przez sowiecki system totalitarny i przez wszelkiej maści systemy oparte na bezbożnej ideologii (komunistycznej, socjalistycznej, socliberalnej, nazistowskiej, faszystowskiej). Wychowanie patriotyczne zatem uwzględniało i powinno nadal uwzględniać miejsce religii w kulturze polskiej, jako uprawnione wielowiekową tradycją i chrześcijańskim charakterem naszego Narodu. Polska kultura jest z istoty kulturą chrześcijańską, polskość jest z istoty chrześcijańska. Kultura chrześcijańska, a nie jakakolwiek inna — ukształtowała polskość, naszą tożsamość narodową. Pamięć o chrześcijańskiej tożsamości narodowej Polaków to rdzeń wychowania patriotycznego.

Wychowanie patriotyczne, związane jest nierozdzielnie z wychowaniem religijnym i nadto z wychowaniem prorodzinnym, bo tylko rodziny tworzą naród (termin 'na-ród' pochodzi od 'na-rod-zić'). Bezplodne z istoty swej pseudozwiązki zdemoralizowanych aberrantów seksualnych LGBTTQ uzurpujące sobie jakoby „prawo” do bycia „rodziną” – nie rodzą, nie tworzą rzeczywistych rodzin (z matką i ojcem). Owe pseudozwiązki, pseudo-mażeństwa pseudorodziny są destruk-

cyjne ze swej istoty dla rozwoju każdego narodu. Wychowanie patriotyczne jest prorodzinne, stanowi część wychowania moralnego (obyczajowego), bo patriotyzm jest dobrem moralnym. Dlatego nie może istnieć jakiegokolwiek wychowanie patriotyczne, gdy jednocześnie podcina się korzenie narodowe przez demoralizowanie dzieci i młodzieży (genderyzacją edukacji, homoseksualizacją edukacji).

Środowiska aberrantów LGBTTQ powinny mieć ustawowy zakaz nauczania w szkole polskiej i przedszkolach, aby nie demoralizować, nie deterioryzować dzieci i młodzieży. Tymczasem obecnie obserwuje się tendencję przeciwną: kosmopolityczne, antynarodowe, antypolskie, antychrześcijańskie, liberalno-lewicowe, lewackie władze — za cenę demoralizacji i dechrystianizacji polskich dzieci i polskiej młodzieży, za cenę oddania dzieci polskich od wieku przedszkolnego na pastwę maniaków seksualnych LGBTTQ, za cenę zaparcia się własnej tradycji narodowej — doprowadziły do uchwalenia ustawy o ratyfikacji tzw. *Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej* (została ona przegłosowana już w Sejmie i Senacie i podpisana przez Prezydenta [stan na dzień 15 marca 2015 r.]).

Artykuł 14-ty tej bardzo szkodliwej konwencji faktycznie przemocowej wobec tradycji Narodu Polskiego, polskiej rodziny, polskich małżeństw złożonych z jednego mężczyzny i jednej kobiety, polskiej kultury i religii chrześcijańskiej w Polsce, stanowi *ex cathedra*, że źródłem przemocy jest (jakoby) rodzina (małżeństwo), religia, tradycja (kultura). Jak podkreśliła radca prawny, Anna Zdort z Fundacji Mamy Róż, konwencja ta ma bezpośrednie za-

stosowanie w sferze edukacji, tj. artykuł 14-ty tej konwencji wprowadza do szkół nie wiedzę, ale określoną ideologię. Anna Zdort dodała przy tym, że nie może to być pozostawione do decyzji poszczególnych szkół, bo artykuł 95 *Raportu wyjaśniającego* do tejże konwencji stanowi, że szkoła nie może prowadzić owych zajęć dla dzieci tylko incydentalnie, tzn. nie może się od nich uchylać¹⁶. Antypolskie władze wprowadzają przemoc wobec polskiej rodziny, wobec chrześcijaństwa i polskiej tradycji w celu przeprowadzenia lewackiej, neomarksistowskiej rewolucji kulturowej (ideologicznej), obliczonej długofalowo na przemodelowanie Polskiego Narodu wiernego Bogu, Tradycji i Ojczyźnie w zdemoralizowany proletariat maniaków seksualnych LGBTTQ.

Eksperti prawni *Ordo Iuris* wskazują na negatywne skutki wprowadzenia tej antyrodzinnej konwencji¹⁷. Wskazuje się też na jej niezgodność z polską Konstytucją, lecz problem w tym, że wprowadzona, ratyfikowana tego typu konwencja staje ponad Konstytucją III RP i jedynym wyjściem w tej sytuacji jest wtedy *de facto* wypowiedzieć tę konwencję jak najszybciej, czego

nigdy nie uczyni zdominowany przez lewicowo-liberalnych polityków Parlament III RP wspierany przez lewicowo-liberalne mass media, antypolskie, antychrześcijańskie w gruncie rzeczy.

Dodać należy tu także poważne, negatywne skutki tej antyrodzinnej, genderowej konwencji dla wychowania patriotycznego, bo genderyzacja, czyli demoralizacja i panseksualizacja dzieci (wbrew woli rodziców) oznacza wszak trwałe osłabienie rodziny, a osłabienie rodziny skutkuje zawsze osłabieniem narodu. W owej konwencji walczy się w istocie z chrześcijaństwem (religią) i z rodziną oraz *de facto* z narodem, jakoby będącymi rzekomo źródłem przemocy (co jest nieprawdą, mitem, fałszem), w imię uprzywilejowania aberantów, maniaków seksualnych LGBTTQ. Środowiska LGBTTQ są tu w istocie tylko narzędziem masonskiej, antychrześcijańskiej, antynarodowej dyktatury mniejszości wobec chrześcijańskiej większości¹⁸ narodowej. Zmiany kulturowe, jakie są projektowane w myśl tej konwencji, uderzają w polskość, w postawę Polaka-katolika.

Patriotyzm polski w sposób nierozzerwalny związany jest z kulturą chrześcijańską

¹⁶ *Informacje Dnia*, TV TRWAM (15 marca 2015 r.), <http://tv-trwam.pl/film/informacje-dnia-15032015> [dostęp: 15.03.2015].

¹⁷ *Ordo Iuris* [dr Joanna Banasiuk, dr Jakub Cornides], *Analiza projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, <http://www.ordoiuris.pl/analiza-projektu-ustawy-o-ratyfikacji-konwencji-rady-europy-o-zapobieganiu-i-przeciwdzialaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej-3451,analiza-prawna.html> [dostęp: 14.03.2015].

¹⁸ Stanisław Krajski, *Masoneria polska i okolice*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 1997, 368, [5] s.; tenże, *Masoneria polska 1999*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 1999, 222, [1] s.; tenże, *Szkice o masonerii i pogaństwie*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 2000, 126 s.; tenże, *Masoneria polska 1993. Fakty, konteksty, komentarze*, wyd. 2 popr., Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa [ca 1994], 130, [1] s.; Zob. także w opracowaniu tegoż autora na temat genezy wspólnot europejskich: *Traktat z Maastricht : tekst angielski tłumaczenie polskie*, wstęp i komentarz Stanisław Krajski, Agencja SGK, Warszawa 1998, 78, [1] s.; *Traktat z Maastricht (w wersji Traktatu Amsterdamskiego). Traktat Amsterdamski (podstawowe części)*, komentarze Stanisław Krajski, Agencja SGK, Warszawa 2001, 125, [2] s.

i to trzeba uwzględnić w edukacji patriotycznej, aby nie wykrzywić, nie zniekształcić prawdy historycznej o nas samych, o naszych dziejach narodowych. Procesy laicyzacji, czyli sztucznego wprowadzania ateistycznej „religii państwowej” w postaci tzw. lewackiej ideologii „laickości”, ateizmu państwowego, są charakterystyczne dla państw totalitarnych (ZSRS, III Rzesza Niemiecka) i dla państw wzorujących się ideologicznie na państwach totalitarnych (np. marksizm kulturowy A. Gramsciego i współcześni neomarksziści wzorujący się na marksizmie-leninizmie sowieckim w ramach tzw. konwergencji ustrojów). Manipulacja religią, instrumentalizacja religii przez państwo, wykluczenie religii z życia publicznego (i Krzyża z przestrzeni publicznej) to są cechy charakterystyczne dla ideologii totalitarnych i posttotalitarnych, gdzie religia miała być sprawą „prywatną” w imię popularnej komunistycznej zasady propagandowej z lat pięćdziesiątych: „Kler do kruchty, katolicy — do piwnicy!”. Powinniśmy uczyć Polaków na wszelkie przejawy tego typu tendencji antychrześcijańskich i antyreligijnych, bo nie godzi się uczyć miłości do Ojczyzny bez nauki miłości do Boga i bez miłości do drugiego człowieka (innego obywatela, bliźniego).

W wychowaniu patriotycznym powinno się uwzględnić zarówno wymiar ogólnokrajowy Ojczyzny-Polski, jak i wymiar lokalny, tzw. „ojcowizny”, przy czym edukacja regionalna powinna być podporządkowana całkowicie patriotycznej edukacji ogólnopolskiej, ogólnonarodowej, ogólnopaństwowej. Kosmopolityczna, lewicowo-liberalna ideologia tzw. „małych ojczyzn” całkowicie wypacza sens patriotyzmu. Została ona stworzona celowo po to, aby oderwać społeczności lokalne od Ojczyzny

rzeczywistej (Narodu), dając w zamian „ersatz” w postaci jakiejś okrojonej „małej” „ojczyzny” lokalnej, partykularnej, będącej w istocie karykaturą Ojczyzny prawdziwej (narodowej).

Nie może jednak wymiar regionalny¹⁹ przesłonić dobra wspólnego, jakim jest Polska jako całość. Polska jest krajem w zasadzie unitarnym narodowościowo i wyznaniowo, nie możemy dać się podzielić na regiony i na wykreowane sztucznie przez ksenokrację tzw. „ludy”, plemiona etc. Próby dzielenia Polaków miały już miejsce w przeszłości, np. niemiecki okupant „ustanawiał” owe „małe ojczyzny”, tj. rzekome nowe narodowości: „narodowość góralską” (niem. *Goralen Volk*), „narodowość śląską” (niem. *Schlesischen Volk*), „narodowość kaszubską” (niem. *Kaschuben Volk*), „narodowość mazurską” (niem. *Masuren Volk*) itd. Nie należy się na to nabierać, gdy obcy (Niemcy), w obcym interesie narodowym (niemieckim) poprzez polskojęzyczne, ale pozostające w obcych rękach mass media (głównie niemieckie) narzucają nam propagandowo podziały i kategorie opisu rzeczywistości, której nie ma. W przeszłości nigdy nie istniały, obecnie nie istnieją i w przyszłości nigdy nie będą istnieć: ani jakoby osobny naród góralski, ani jakoby osobny naród śląski, ani jakoby osobny naród kaszubski, ani jakoby osobny naród mazurski itd. Etnicznie i językowo zarówno Górale, Ślązacy, Kaszubi, jak i Mazurzy byli, są i będą Polakami.

Podział na poszczególne „plemiona” regionalne byłby w istocie cofnięciem się o ponad tysiąc lat w rozwoju narodowym do epoki przedchrześcijańskiej (przed 966 rok), kiedy to istniały poszczególne plemiona o typie „małych ojczyzn”, np. takie jak: Bobrzanie, Dziadoszanie, Gołęszyce wraz

¹⁹ Por. M. M. Tytko, *Szkice o kulturze śląskiej*, „Plama. Pismo Artystyczne” (Rybnik), r. 4: 1999, nr 1-2 (8-9), s. 63-66.

z Lupiglaa ('Głupie Głowy'), Łędzianie, Polanie, Pomorzanie, Ślężanie, Wiślanie etc. i nie było jednej Ojczyzny w postaci jednolitego państwa unitarnego, a Naród istniał podzielony na odrębne plemiona²⁰. Od czasów Mieszka I byliśmy narodem unitarnym etnicznie. Natomiast obecnie, po tysiącu lat owej unitarności narodowej struktury – obcy fundują nam „rewolucję” etniczną, bo w istocie od wielu lat usiłuje się nam, Polakom, narzucić taką antypolską „narrację” „małych ojczyzn” głównie w imię ukrytego narodowego interesu niemieckiego (cel ukryty, ten sam co tysiąc lat temu, ponad sto lat temu i zawsze: moralne i historyczne osłabienie Narodu Polskiego).

Wychowanie patriotyczne powinno mieć charakter jednoczący Naród wokół wspólnej sprawy Ojczyzny, a nie może mieć charakteru dystrybucyjnego, dzielącego Naród na osobne grupy etniczne i absolutyzującego następnie owe grupy „subnarodowe” (plemienne, regionalne, lokalne) jako punkt oparcia dla edukacji regionalnej mającej za cel rozszczepić, rozmyć jednolitą, polską świadomość narodową. Trzeba jednak zharmonizować to, co ogólnonarodowe z tym, co regionalne, lokalne, dając odpowiednie miejsce regionalizmom, które ubogacają nasz kraj pod rozmaitymi względami (folklor, dialekt, obyczaje). Miejsce mniejszości narodowych w wychowaniu to zupełnie inna kwestia pedagogiki kultury narodowej²¹.

²⁰ Czy można mówić o Polskim Narodzie w czasach prasłowiańskich, historycznie potwierdzonych w źródłach pisanych jako o jednym ze społeczności Słowian: Wenedów, Antów i Sklawinów? W rzeczywistości to dopiero chrześcijaństwo łańskie scaliło polskość, a nie pierwotna religia pogańska, jaką wyznawali pierwsi Polacy w I tysiącleciu.

²¹ Por. M. M. Tytko, *Koncepcje pedagogiki kultury narodowej wobec kultur mniejszości narodowych i kultur innych narodów*, [w:] *Różne oblicza nacjonalizmów. Polityka - Religia - Etos*, pod red. Bogumiła Grotta, wyd. Nomos, Kraków 2010, s. 515-527, przyp.

²² Por. *Ziemiaństwo nie odbierze chłopom ziemi. Z Marianem Wolskim, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego*, rozmawia Marek Tytko, „Czas Krakowski”, r. 4: 1993, nr 31 (775), 8 lutego 1993 r., s. 7.

Na unitarną kulturę polską składają się od ponad tysiąca lat kultura szlachecka (rycerska) i kultura ludowa (chłopska), co przypominał niejednokrotnie Bogusław Żurkowski. Tego fenomenu nie było i nie ma na Zachodzie Europy. Kultura szlachecka była obecna w Polsce jako kultura powszechna, żywa aż do okresu II wojny, nie zanikła nawet w czasie II wojny, mimo prześladowań i hekatomby Katynia i Auschwitz, dopiero totalitarny komunizm, w imię lewicowej, materialistycznej ideologii, zniszczył w sposób programowy podstawy, podwaliny tysiącletniej, polskiej kultury rycerskiej, szlacheckiej (dworki, zamki, pałace, założenia parkowe etc.), niszcząc zwłaszcza patriotyczne ziemiaństwo polskie²² i niezależną inteligencję wyrosłą jako stan patriotyczny z owej kultury.

Drugi trzon naszej kultury — ludowa kultura chłopska — także posiada ponad-tysiącletnie tradycje w Ojczyźnie. Kultura chłopska była niszczone w okresie okupacji sowieckiej (1939-1941, 1944-1989), m.in. poprzez przymusową kolektywizację, materialne niszczenie gospodarstw chłopów (zwłaszcza bogatszych rolników, zwanych „kułakami”) poprzez przymusową parcelację ich ziemi („rozkułaczanie”), nadto przez przymusowe, prawie darmowe, obowiązkowe kontyngenty żywności od każdego rolnika na rzecz państwa, poza tym przez tzw. „domiary” podatkowe, da-

niny wymuszane na rzecz państwa totalitarnego aż do 1970 r. Obecnie natomiast w miejsce dawnych, komunistycznych „domiarów” wprowadzono sztucznie заниżone ceny na produkty rolnicze, zmniejszone traktatowo o połowę dotacje „unijne” dla rolników polskich w stosunku do poziomu dotacji dla rolników niemieckich, francuskich, kary dla polskich rolników za nadprodukcję mleka etc., co daje taki sam efekt, jak komunistyczne „domiary” — niszczenie polskiego rolnictwa, ostoi polskości, patriotyzmu i chrześcijaństwa i poskutkuje niekontrolowaną zupełnie nieograniczoną wyprzedają polskiej ziemi rolnej itd. Zaprzańskie rządy liberalno-lewicowych kosmopolitów w Polsce skutkują negatywnie także dla sfery polskiej wsi i powodują jej depopulację, co jest działaniem antypatriotycznym.

W okresie komunizmu kultura chłopska miała być ograniczona do obrzędowego, świeckiego folkloru (tzw. „obrzędowość świecka”), bez krzewienia rzeczywistej samoświadomości patriotycznej i religijnej wśród warstwy chłopskiej. Mimo to chłopi pozostali przywiązani do tradycji przodków, nie dali się skolektywizować (ok. 3/4 ziemi ornej pozostało w rękach polskiego chłopstwa w indywidualnych gospodarstwach rolnych). Miłość do ziemi i miłość do religii (Boga, Kościoła) zdecydowały o utrzymaniu patriotycznego charakteru wsi polskiej w okresie totalitarnym (do 1989 r.). Po 1989 roku Polska miała swoje dwa płuca kulturowe silnie zredukowane: w zasadzie wycięte zostało płuco kultury szlacheckiej i poważnie okaleczono religijną kulturę chłopską oraz wywodzącą się z kultury chłopskiej religijną kulturę robotniczą, wszak polski robotnik wywodził się w większości ze stanu chłopskiego. Religij-

ny charakter wszystkich zrywów wolnościowych w Polsce Ludowej, a zwłaszcza rewolucji „Solidarności” w 1980 r., kiedy to kapłani sprawowali Msze Święte dla masowo strajkujących robotników, świadczy jasno o rzeczywistym charakterze chrześcijańskiego Narodu Polskiego.

W edukacji patriotycznej w Polsce XXI wieku chodziłoby m.in. o przywrócenie należnego miejsca religijnej kultury szlacheckiej i religijnej kultury ludowej (chłopskiej) w nieokrojonych, nieocenzurowanych, niezmanipulowanych, niezredukowanych wymiarach. Zakorzenie patriotyzmu w tysiącletniej historii Narodu, Państwa i Kościoła jest istotne dla Polaków. Kościół stał się trwałym elementem polskiej kultury, nawet dla osób uważających się za ateistów, zachowujących jednak polskie, patriotyczne tradycje kościelne w rodzinie, takie jak np. dzielenie się opłatkiem na Wigilię, wieczerza wigilijna, wielkanocna „święconka” etc. Fenomen osób niewierzących, ale praktykujących — jest osobnym, swoistym *signum temporis*, podobnie jak zjawisko istnienia osób wierzących, ale niepraktykujących lub rzadko praktykujących, co jest odrębną kwestią, rzutującą jednak także na sprawę osłabienia ich indywidualnego patriotyzmu.

Wymienić można przykładowo elementy kształtujące świadomościowo polski patriotyzm od X do XX wieku, które należy ukazywać kolejnym pokoleniom w edukacji patriotycznej: Chrzest Polski, panowanie pierwszego króla — Bolesława Chrobrego, kult św. Wojciecha i św. Stanisława, trwanie katolickiej dynastii Piastów jako panującej (X-XIV w.), panowanie katolickich Andegawenów, zwłaszcza św. Jadwigi — Króla Polski (XIV w.) i katolickich Jagiellonów (XIV-XVI w.), w tym zawar-

²³ Por. M. M. Tytko, *Istota kultury uniwersytetu*, [w:] *Kultura organizacyjna szkoły*, pod redakcją Ewy Augustyniak, wyd. Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne AGH, Kraków 2009, s. 33-40.

cie Unii Korony Polskiej z Wielkim Księstwem Litewskim i wspólne zwycięstwa nad Krzyżakami, m.in. pod Grunwaldem (Tannenbergiem), Akademia Krakowska²³ jako centrum polskiej kultury naukowej, Kraków jako miejsce wzorcowe złotego wieku kultury polskiej (XV-XVI w.), Wawel jako miejsce koronacji i pochówku królów polskich (od XIV w. do XVIII w., z wyjątkiem zdrajcy-masona — ostatniego króla Stanisława Augusta Poniatowskiego), Polska jako przedmurze (*antemurale*) zachodniego chrześcijaństwa łacińskiego w XVII wieku (wojny z Moskwą, wojny kozackie i wojny tatarskie, wojny szwedzkie, wojny polsko-tureckie, w tym odsiecz Wiednia), niezależne zrywy wolnościowe Polaków w XVIII wieku (Konfederacja Barska, Konstytucja 3-go Maja, Insurekcja Kościuszkowska), w XIX w. (Napoleoniada, Legiony Polskie i Księstwo Warszawskie, Powstanie Listopadowe, Powstanie Styczniowe, walka o polską kulturę w wymiarze materialnym, pozytywnym, np. „najdłuższa wojna nowoczesnej Europy” w Wielkopolsce), w XX wieku w I ćwierci (strajki szkolne, tradycja niepodległościowa: „Sokół”, „Strzelec”, „Eleusis”, skauting, Legiony Polskie, wojna polsko-ukraińska i obrona Lwowa, wojna polsko-sowiecka, w tym — obrona Warszawy i Lwowa, Powstanie Wielkopolskie, trzy Powstania Śląskie), w czasie II wojny (wojna obronna 1939, Służba Zwycięstwu Polski — Związek Walki Zbrojnej — Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, Powstanie Lwowskie, Powstanie Warszawskie, Powstanie Wileńskie, tajne nauczanie i konspiracyjna kultura polska) i po II wojnie (podziemie niepodległościowe: Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość,

Narodowe Siły Zbrojne, kadrowa organizacja NIE — „Niepodległość”, tzw. „żołnierze niezłomni-wyklęci” itd.), Powstanie Poznańskie (1956), strajki wolnościowe, m. in. 1970, 1976, 1980, Powstanie i Rewolucja Solidarności (1980-1981), opór wobec stanu wojennego (1981-1983) i później, kultura niezależna, w tym — wydawnictwa poza cenzurą (1976-1989), strajki gł. z lat 1987/1988 — to wszystko są elementy istotne dla wychowania patriotycznego. To są przykłady żywo związane w polskiej tradycji z religią, z elementami religijnymi jako jednoczącymi w walce przeciw wrogowi, okupantowi zewnętrznemu (np. Rosji, Niemcom itd.) lub wewnętrznemu (np. targowiczanom, komunistom itd.).

Wychowanie patriotyczne powinno być zakorzenione w dobrym obyczaju polskim, nawiązującym do tradycji wolności, solidarności, praworządności i tolerancji wobec innych, przy zachowaniu własnej odrębności narodowej, kształtowanej przez pamięć pokoleń o naszej tożsamości narodowej i religijnej. Polak Polakowi bratem, Polka Polce siostrą — taki jest cel wychowania patriotycznego. Chodzi o pozytywne, praktyczne kształtowanie patriotyzmu i równoległy, pozytywny rozwój teorii patriotyzmu (patriotologii, patriotoznawstwa), aby refleksja teoretyczna mogła wspomagać działania praktyczne i aby z działań praktycznych teoria mogła wyciągać stosowne wnioski dla nauki o Ojczyźnie (patriotyzmu, patriotologii). Teoria narodu (narodologia, nacjologia) i teoria państwa (politologia) powinny jako nauki pomocnicze wspomagać rozwój refleksji o patriotyzmie. Kulturoznawstwo, pedagogika, w tym pedagogika kultury²⁴,

²⁴ Por. *Spotkanie ze światem wartości*, Z dr. hab. Bogusławem Żurakowskim, aksjologiem - pedagogiem, literaturoznawcą, wicedyrektorem Instytutu Pedagogiki UJ rozmawia Marek Mariusz Tytko, „Alma Mater. Kwartalnik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, r. 2: 1997, nr 5, s. 24-26, il.; M. M. Tytko, *Bogusława Żurakowskiego metodologia aksjologii pedagogicznej i jej geneza*, „Dydaktyka Literatury”, r. 29: 2009,

historia, w tym historia sztuki²⁵, historia kultury, historia edukacji, wraz z historią edukacji artystycznej²⁶, historia idei, historia Kościoła, teologia narodu, teologia polityki, teologia sztuki²⁷ itd. — mogą współtworzyć na konkretnych przykładach kulturowych rozwój teorii patriotyzmu i ubogacać ją dla pożytku ogólnego, tj. nasycić teorię²⁸ poprzez konkretną, bogatą tkankę kulturową w różnorodnych aspektach (programy szkolne, podręczniki szkolne, programy kulturalne, oświatowe, sportowe, rekreacyjne, obronne itd.).

Celem nadrzędnym jest wychowanie dobrego człowieka: dobrego Polaka (dobrych Polaków) lub dobrej Polki (dobrych Polek), którzy (które) będą roztropnie dbali (dbały) o dobro wspólne, jakim jest Polska, wspólna Ojczyzna, ponadto którzy (które) ogólny interes Polski (polską rację stanu, polski interes narodowy) będą przedkładali (przed-

kładali) nad egoistyczne interesy własne, partykularne, indywidualne, ponad interesy partyjne, interesy korporacji zawodowej, interesy ideologiczne i lokalne, regionalne. Patriotyzm jest cnotą (dzielnością), którą można świadomie kształtować poprzez systematyczne wychowanie dzieci, młodzieży i dorosłych. Wychowanie patriotyczne to celowe, świadome kształtowanie tożsamości narodowej, identyfikacji narodowej dla dobra wspólnego, ogólnonarodowego.

W każdym wychowaniu istotna jest świadomość dobra, tj. aspekt poznawczy (pamięć, rozum, wola), ale także czynnik przeżycia dobra (trwałe uczucia i aspekt emocjonalny jako wynikający z uczuć). Nie da się „na zimno” wychowywać innego człowieka ku dobru, kiedy samemu nie jest się zaangażowanym uczuciowo w dobro, oddanym całym sercem dla dobra,

s. 233-243, przyp., summ.; M. M. Tytko, *Pedagodzy kultury: Stefan Szuman, Irena Wojnar, Maurice Debesse — relacje w świetle zachowanych listów i wspomnień*, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2008, nr 4 (68), s. 112-122, przyp., bibliogr.; M. M. Tytko, *Stefana Szumana pedagogika kultury (próba syntezy)*, [w:] *Pedagogika kultury — wychowanie do wyboru wartości*, pod redakcją Bogusława Żurakowskiego, wyd. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003, s. 97-104; M. M. Tytko, *Stefana Szumana pedagogiki aksjologicznej wątki personalistyczne*, [w:] *Wychowanie na rozdrożu. Personalistyczna teoria wychowania*, red. Franciszek Adamski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1999, Varia CCCXCV, s. 263-268.

²⁵ Por. M. M. Tytko, *Artysta a wychowawca w koncepcji Stefana Szumana*, [w:] *Intersubiektywność sztuki w recepcji i tworzeniu. Diagnoza, edukacja, wsparcie rozwoju, praca zbiorowa* pod redakcją Katarzyny Krasoń, Beaty Mazepy-Domagaly i Arkadiusza Wąsińskiego, Centrum Ekspresji Dziecięcej przy Bibliotece Śląskiej w Katowicach, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku Białej, Bielsko-Biała — Katowice 2009, s. 304-309.

²⁶ Por. M. M. Tytko, *Historiografia edukacji artystycznej. Historiograficzna metodologia badań*, [w:] *Wybrane problemy badań naukowych z zakresu edukacji artystycznej*, pod red. Wiesławy A. Sacher, wyd. Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2010, s. 47-55, przyp., bibliogr.

²⁷ Por. np. M.M. Tytko, *Eschatologizm. Szkice z teorii i teologii sztuki*, Kraków 1998, s. 192, indeks.

²⁸ Por. M. M. Tytko, *Teoria wartości czy teoria dóbr w szkole? Realizm metafizyczny czy fenomenologia realistyczna w pedagogice? Zagadnienia aksjologii edukacyjnej i edukacji aksjologicznej*, [w:] *Szkoła w świetle wiedzy potocznej. Wybrane aspekty teorii i praktyki*, redakcja naukowa: Ewa Kobylecka, Anita Famuła-Jurczak, nakł. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne Oddział w Poznaniu, Uniwersytet Zielonogórski, wyd. Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Oddział w Poznaniu, Poznań 2009, s. 23-34, przyp., summ.

które jest celem wychowania. Nauczyciel, wychowawca, opiekun, dziennikarz powinien nie tylko w sposób jasny, wyrazisty, klarowny przekazywać wiedzę o Ojczyźnie, dzielić się z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi swoją wiedzą na tematy historyczne, geograficzne, przyrodnicze, kulturowe, związane z dziejami kultury ojczystej, ale powinien to czynić w sposób interesujący, przekonujący, pociągający po mistrzowski do naśladowania. Do tego potrzebne jest całkowite, wewnętrzne zaangażowanie intelektualne, wolitywne i uczuciowe mistrza²⁹. Dzielenie się nauczyciela, wychowawcy, opiekuna, dziennikarza z innymi ludźmi (uczniami, wychowankami, podopiecznymi, widzami, słuchaczami, czytelnikami etc.) informacjami³⁰ na temat własnego kraju czy regionu to jedno, a rozpalać uczuć patriotycznych w sercach wychowanków, uczniów, podopiecznych, widzów, słuchaczy, czytelników to drugie, nie mniej ważne, a może nawet ważniejsze od beznamiętnego przekazywania suchej wiedzy intelektualnej.

Powinno się przede wszystkim rozkochać Polaków i Polki w Polsce, rozmiłować Rodaków i Rodaczki w Ojczyźnie, jako w swojej jedynej i niepowtarzalnej *Almae Matris Poloniae*. Trzeba rozpać w sercach wychowanków, uczniów, podopiecznych, widzów, słuchaczy, czytelników umiłowanie ziemi ojczystej, kraju naszych przodków, a zarazem kraju naszych potomnych. Naród to nie tylko „tu” i „teraz” (aktualizm), ale to także cała przeszłość (antenatów) i cała przyszłość (potomków) Polaków i Polek jako ciągłej wspólnoty narodowej, istniejącej z pokolenia na pokolenie.

²⁹ Por. M. M. Tytko, *Mistrz i uczeń. Elementy koncepcji K. Twardowskiego, W Stróżewskiego i K. Ostrowskiej*, „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców”, r. 2010, nr 1 (205), styczeń 2010, s. 16-17, przyp.

³⁰ Por. M. M. Tytko, *Wychowanie do informacji*, „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców Katolickich”, r., 1998, nr 5, maj 1998, s. 42-43, przyp., bibliogr., ilustr.

Wychowankowie nie tylko myślą (intelekt, rozum), ale i czują (serce), nadto mają lub okazują swoją wolę (silną lub słabą, w zależności od charakteru i wyćwiczonych nawyków kulturowych). Wyczuwają przekaz niewerbalny, gesty, sposób ubioru, muzykę, obrazy, artykulację mowy. Wychwytują drętwość, fałsz, brak zaangażowania osobistego u wychowawcy, nauczyciela, opiekuna, dziennikarza w przekazywaniu treści patriotycznych. Forma przekazu jest także przekazem, dlatego w przekazywaniu patriotyzmu nie należy zapominać o odpowiedniej formie, w myśl zasady *decorum* (odpowiedniości formy do treści).

Kształtowanie dobrego, polskiego charakteru narodowego zaczyna się od rodziców, od domu rodzinnego, ale także zależy od nauczycieli, wychowawców, opiekunów, dziennikarzy, księży, zakonników i sióstr zakonnych, polityków, samorządowców, policjantów, lekarzy, prawników, urzędników, handlowców, rolników, robotników etc. Każdy z nas jako człowiek i jako obywatel może współkształtować polski charakter narodowy w wymiarze lokalnym, w aktualnie mu dostępnym środowisku, w procesie komunikacji z innymi ludźmi i w wymiarze ogólnonarodowym poprzez udział w wyborach i referendach decydujących o przyszłości Polski, co ma pośrednio wpływ także na wybór danego kierunku edukacji. Stale stosunkowo niska frekwencja wyborcza w Polsce (1989-2015), nieprzekraczająca na ogół 2/3 lub nawet 1/2 ilości osób uprawnionych do głosowania — świadczy, że wiele pozostało jeszcze do zrobienia u nas w wychowaniu obywatelskim i wychowaniu

patriotycznym. Wychowanie patriotyczne i obywatelskie zależy w dużej mierze od mass mediów (telewizji, radia, Internetu, gazet), które mogą i powinny mieć pozytywny wpływ na wychowanków (widzów, słuchaczy, czytelników)³¹, jednak na ogół w Polsce wpływ mediów bywa destrukcyjny, bo mass media są w obcych rękach i nigdy nie było desowietyzacji, dekomunizacji i deateizacji mediów publicznych. Stąd bierze się deterioryzacja religijności, moralności, patriotyzmu, np. wyśmiewanie i szydzenie z tradycji narodowej, np. z polskiej flagi, w czym celują znane, niepolskie z ducha, choć polskojęzyczne stacje prywatne — telewizyjne i radiowe oraz pewne gazety i portale internetowe, powiązane własnościowo z owymi mediami. Ich nazwy są powszechnie znane.

Wychowanie ku dobru wspólnemu jest ważne, a dobry charakter to dobra wola rozumnie i uczuciowo skierowana na dobro wspólne, także wola wrażliwa na konkretne potrzeby innego człowieka (w ten sposób ujawnia się solidarność, miłosierdzie wobec Rodaków, np. konkretna pomoc materialna i organizacyjna w obliczu klęsk powodzi, suszy, pożarów, innych kataklizmów czy wypadków, epidemii chorób i losowych nieszczęść ludzkich). Patriotyzm to także współczesne, nowoczesne podejmowanie dalekosiężnych decyzji dla dobra Ojczyzny jako całości. Każda decyzja, począwszy od kupna polskiego towaru w sklepie przez każdego Rodaka, aż po podpis Prezydenta RP pod ustawą rzeczywiście dobrą dla Polski — może być patriotyczna. Także odmowa złożenia podpisu prezydenckiego pod niekorzystną dla Polski konwencją, ustawą — jest aktem patriotycznym.

Wybór Polski dokonujemy w codziennym życiu każdego dnia na każdym kro-

ku, nawet czasem nie zdając sobie z tego sprawy (np. zwykły zakup polskiego towaru wspiera polskie przedsiębiorstwa, które płacą podatki do polskiego budżetu, co przyczynia się do wzrostu możliwości polskiego państwa w zakresie edukacji, obronności, bezpieczeństwa, infrastruktury etc.). Czynimy to jako obywatele-konsumenci, jako członkowie Narodu, jako wierzący lub niewierzący, bo kupujemy wszyscy i trzeba to uświadomić sobie oraz innym. Po pierwsze — Polska, bo każda moja decyzja i suma decyzji każdego z nas — ma wpływ na Polskę, czyli na nasze dobro wspólne. Chodzi o to, aby podejmować właściwe decyzje i nauczyć ludzi umiejętności podejmowania dobrych decyzji dla Polski, w każdej dziedzinie (gospodarce, polityce, sferze bezpieczeństwa wewnętrznego, obronności, w nauce, edukacji, ochronie zdrowia, ochronie zabytków i dziedzictwa kulturowego etc.).

Polacy intuicyjnie podejmują owe decyzje na ogół prawidłowo, o ile znają prawdę i nie są zmanipulowani przez ośrodki masowej dezinformacji, czyli antypolskie, polskojęzyczne tzw. media głównego (mętnego) nurtu, które wypaczają obraz Ojczyzny i wskazują, narzucają w sposób atrakcyjny medialnie wybór pozornego dobra jako rzekomo rzeczywistego dobra (np. wyprzedaż majątku narodowego i bogactw naturalnych, paliwowe uzależnienie się od jednego dostawcy-monopolisty, horrendalne zadłużanie się państwa i samorządów w bankach zagranicznych, serwilizm i klientyzm w polityce zagranicznej itd.).

Wychowanie patriotyczne jest możliwe do przeprowadzenia nie tylko na lekcjach historii, wiedzy o społeczeństwie, przysposobienia obronnego, języka polskie-

³¹ Por. M. M. Tytko, *Media w wychowaniu*, „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców Katolickich”, r. 2008, nr 12 (192), grudzień 2008 r., s. 5-6.

go, geografii ojczystej, lekcjach wychowawczych, katechezie, podczas edukacji regionalnej, na zajęciach z plastyki, muzyki, wiedzy o kulturze, ale także w sposób cząstkowy — na lekcjach wszystkich innych przedmiotów (matematyki, fizyki, chemii, biologii, informatyki, techniki, podstaw przedsiębiorczości, języków obcych, wychowania fizycznego etc.). Wszędzie można przekazać wiedzę o znanych Polakach-patriotach: polskich fizykach, chemikach, matematykach, botanikach, przedsiębiorcach, etc., którzy zasłużyli się dla Polski i swoją pracą, wynalazkami, odkryciami sławili imię Polski w świecie.

Należy włączyć przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie oraz wyższe, szkoły specjalne³², wszelkie placówki oświatowe, kulturalne i opiekuńcze, domy kultury, świetlice, domy dziecka, kluby, teatry, muzea, biblioteki, archiwa, kina, opery, operetki, filharmonie, kawiarnie, restauracje, ogrody botaniczne, parki miejskie, parki narodowe, parki krajobrazowe, skanseny etnograficzne, wszelkie miejsca pamięci narodowej, radio, telewizję, media tradycyjne (gazety) i elektroniczne (Internet, blogi, serwisy informacyjne i strony społecznościowe, wszelkie polskie portale etc.), a nade wszystko: rodziny polskie — w proces integralnego wychowania patriotycznego (zintegrowanego nauczania patriotycznego). Nowoczesny polski patriotyzm³³ jest otwarty, pozbawiony z jednej strony — ksenofobii,

szowinizmu i nacjonalizmu, a zarazem, z drugiej strony — pozbawiony jest kosmopolityzmu i internacjonalizmu. Nowoczesny, polski patriotyzm pozbawiony jest także kompleksów kulturowych wobec innych narodów, staje się wolny od ksenofilii i wyzwolony od ksenokracji.

Poza tym — wykorzystuje umiejętnie współczesne środki komunikacyjne oraz inne w celu zwiększenia samoświadomości pronarodowej i propaństwowej, chodzi wszak o większą miłość do Ojczyzny i racjonalne działania na rzecz dobra wspólnego w Polsce przez budowę infrastruktury gospodarczej, komunikacyjnej, kulturowej i edukacyjnej³⁴. Potrzebna jest tzw. daleko siężna cnota „długomyślności” dla Polski, bo należy myśleć na długie lata i wieki do przodu, a nie tylko w perspektywie rocznego budżetu czy jednej kadencji parlamentu, albo i w perspektywie tylko jednej partii politycznej, która, monopolizując władzę, ma na celu zwiększenie swoich wpływów, ale nie rzeczywiste dobro Polski. Ciągłość Narodu i ciągłość państwa nie mieszczą się w zredukowanej perspektywie rocznej (budżetowej) czy czteroletniej (kadencyjnej), tym bardziej w perspektywie — jednopartyjnej (jedynie słusznej partii aktualnie rządzącej).

Mowa o realnej, długoletniej, półwiecznej czy całowiecznej perspektywie rozwoju państwa, regionu i każdej miejscowości. Nie osiągnie się rozwoju Polskiego Narodu poprzez wyprzedaj dóbr narodowych, bo-

³² Por. M. M. Tytko, *Kilka uwag o udziale ucznia niepełnosprawnego w kulturze*, „Niepełnosprawność i Rehabilitacja. Kwartalnik Instytutu Rozwoju Służb Społecznych”, r. 2008, nr 4, październik-grudzień 2008, s. 67-72, przyp.

³³ Por. Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005, tamże rozdział pt. *Patriotyzm*.

³⁴ Por. R. Polak, *Dmowski Roman*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 609-611, bibliogr., R. Dmowski, *Nasz patriotyzm*, Kraków 1893; R. Dmowski, *Mysli nowoczesnego Polaka*, Lwów 1904, K. Stępień, *Doboszyński Adam Władysław*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 611-614, bibliogr.

gactw naturalnych i majątku narodowego. Nie osiągnie się rozwoju Polskiego Narodu przez atak na rodzinę, osłabienie ducha narodowego, demoralizację, ateizację i depopulację Polski. Polscy patrioci myślą, mówią i czynem wspierają wszelkie dobre dla Polski działania kompleksowo, całościowo, nakierowane na dobro wspólne. A ci, którzy — sprzeciwiają się dobru wspólnemu, wyprzedają majątek narodowy, bogactwa naturalne (za bezcen), atakują rodzinę i osłabiają ją, przyczyniając się do depopulacji, niszczą ducha narodowego i religię chrześcijańską, niszczą polską gospodarkę, rolnictwo, rybołówstwo, naukę, edukację, kulturę, wojskowość — ci nie są patriotami, a wręcz przeciwnie.

Ponadto Polska nie powinna być krajem postkolonialnym, a do takiej roli jesteśmy spychani po 1989 r. w III RP (zwanej potocznie PRL-bis) przez zagraniczne ośrodki kapitałowe jako „masa upadłościowa” po komunizmie do wzięcia za bezcen. Aby kształtować patriotów i patriotki, należy ćwiczyć dzieci i młodzież w cnocie długomyślności. Wtenczas, kiedy dorosną, będą umieli przewidywać i podejmować racjonalne decyzje — każdy na swoim stanowisku pracy czy w społecznej służbie dla innych. Prawdziwa miłość jest bezinteresowna, a miłość do Polski, jeśli ma być nazywana miłością rzeczywistą (patriotyzmem), także ma być bezinteresowna, w myśl zasady: „Nie patrz, co Polska zrobiła dla Ciebie, ale popatrz, co Ty dobrego zrobiłeś dla Polski?”. Nauczyć powszechnego, długomyślnego, dalekosiężnego podejścia do spraw dobra wspólnego, do bogactw narodowych (naturalnych i kulturowych), a więc umiłowania kultury i przyrody polskiej, nauczyć trwałej, roztropnej troski o dobro wspólne — oto jest istota wychowania patriotycznego w XXI wieku.

Patriotyzmowi przysłużyć się mogą rozmaite formy wychowania: wycieczki patriotyczne, obozy i zgrupowania, np. harcerskie, zawody sportowe, pielgrzymki, marsze patriotyczne, np. szlakiem I-szej Kompanii Kadrowej, Bieg Niepodległości, Kwietny Bieg, rajdy rowerowe lub motocyklowe (np. Rajd Katyński), spływy (spływ kajakowy szlakiem Jana Pawła II), patriotyczne konkursy, patriotyczne gry i zabawy terenowe, rekonstrukcje historyczne wydarzeń z przeszłości Polski, spotkania ze świadkami historii, kombatantami, budowa kolejnych pomników, np. w galeriach patriotycznych pod gołym niebem, jak w krakowskim Parku im. dra H. Jordana etc. Przykładami twórczego wspierania działań na rzecz dobra wspólnego (Ojczyzny) są liczne fundacje, np. w Krakowie Fundacja „Pro Publico Bono” czy Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego. Możliwości kreacji nowych form wychowania patriotycznego są duże, bo Polacy i Polki są kreatywni. Różne okazje historyczne służą urozmaiceniu, ubogacaniu działań lokalnych, regionalnych i ogólnokrajowych na rzecz wzrostu patriotyzmu. Kreacja nowych form rozumnych działań przydatnych dla kształtowania patriotyzmu — powinna przybierać konkretną postać cyklicznych imprez, których sukces zależy nie tylko od inwencji organizatorów oraz inicjatorów poszczególnych akcji, ale także od społecznego rezonansu danego pomysłu (nagiętnienie akcji patriotycznych w mass mediach).

Rzeczywisty, patriotyczny sukces Polski jest nam wszystkim potrzebny, a nie — propaganda sukcesu i *public relations* (tzw. *piar*) uzyskiwane na kredyt, który obciąża kilka następnych pokoleń. Obecnie zadłużenie państwa i samorządów w sumie

sięga około jednego biliona nowych złotych polskich (PLN), a wraz z zadłużeniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wobec obecnych i przyszłych emerytów — nasz wspólny dług narodowy sięga razem kwoty ok. trzech bilionów nowych złotych polskich (PLN). Nie jest czynem patriotycznym beztrioskie, bezkrytyczne, nieodpowiedzialne zadłużanie kraju bez opamiętania i bez końca, o tym trzeba głośno mówić. Jak mamy kształtować w dzieciach i młodzieży odpowiedzialność za Ojczyznę, za nasze Państwo w przyszłości, cnotę długomyślności, dalekosiężnej troski o dobro wspólne, skoro kolejne tzw. „elity” (pseudoelity, nazywane od lat 90. XX w. popularnie 1że-elitami) państwowe o rodowodzie postkomunistycznym lub lewicowo-liberalnym bezrozumnie zadłużały i nadal zadłużają Państwo Polskie i jednocześnie bezmyślnie wyprzedają kawałek po kawałku nasz kraj?

Verba docent, exempla trahunt. Słowa nauczycieli uczą, ale przykłady polityków pociągają, a negatywne, kosmopolityczne, internacjonalistyczne wzorce pseudoelit rządzących, zwanych także obiegowo „próżniaczą klasą polityczną” (termin prof. Jerzego Roberta Nowaka), niweczą wszelkie wysiłki dobrego wychowania patriotycznego i zniechęcają młodzież do miłości Ojczyzny. Młodzież czyta i pyta: dlaczego tak się dzieje? Co owo horrendalne zadłużanie kraju i masowa wyprzedaż narodowych dóbr Polski mają wspólnego z tak często werbalnie tylko deklarowa-

nym na każdym kroku przez owych polityków z pseudoelit — „patriotyzmem”? Co odpowiedzą ministrowie, premier, prezydent? Dla młodego pokolenia sprawa jest jasna. Wyartykułowała go dzielna, młoda patriotka-licealistka (22 maja 2014 r.) wprost w twarz liberalno-lewicowemu, kosmopolitycznemu premierowi, nazywając go zdrajcą Polski³⁵.

Wychowanie patriotyczne nie ogranicza się do pewnego tylko wycinka wiedzy o Polsce, lecz przenika procesy kulturowe, wychowawcze i dydaktyczne w polskich szkołach i poza nimi, we wszelkich placówkach religijnych, oświatowych, kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych i opiekuńczych. Polskość jako taka jest dobrem wspólnym, które należy chronić, ale także ku świadomej polskości należy wychowywać kolejne pokolenia przez zapoznanie ich z bogatą, ojczystą tradycją i przez osobiste przeżycie tego, co rodzime, własne, polskie. Wiele zależy od wychowawcy, od nauczyciela, opiekuna, dziennikarza, duchownego, od jego osobistej inwencji, kreatywności, indywidualnego sumienia.

Sama kreatywność bez prawidłowo uformowanego sumienia nie zbuduje jednak patriotyzmu, bo nie ma patriotyzmu bez moralności, a moralność bez religii — deterioruje się, stając się relatywizmem i redukcjonizmem. Wiele zależy od osobistej inwencji mistrza, aby uczniowie mogli poznać smak polskości, bo nie ma się co łudzić: tylko konkretne przykłady pociąga-

³⁵ JW., *Maria Sokołowska dla niezalezna.pl o kulisach spotkania z Donaldem Tuskiem*: „Chciałem zwrócić premierowi uwagę na głos młodego pokolenia, które nie jest wpatrzone w PO i propagandę, że niektórzy też mogą myśleć inaczej, nie mają zabalaganionej głowy wiedzą, która jest nieprawdziwa — mówi Maria Sokołowska w rozmowie z Jarosławem Wróblewskim z portalu niezalezna.pl. Wczoraj [22.05.2014 r.] Donald Tusk był w Gorzowie Wielkopolskim. Gdy szef PO podszedł do grupy licealistów, Maria Sokołowska uczennica II LO zapytała go: »Dlaczego udaje pan patriotę, a jest pan zdrajcą Polski?«, cyt. za: <http://niezalezna.pl/55588-maria-sokolowska-dla-niezaleznapl-o-kulisach-spotkania-z-donaldem-tuskiem> [dostęp: 14.03.2015].

ją do naśladownictwa. Chodzi o uatrakcyjnienie poznawania polskości, przeżywania polskości podczas zajęć z wychowankami, uczniami, podopiecznymi na każdym szczeblu nauczania, wychowania i opieki, w myśl założenia: „Polacy, bądźmy samowładni we własnym kraju!”.

Samowładność narodu warunkuje samorządność i praworządność. Samowładność wiąże się z suwerennością, a nawet ją poprzedza. Nie ma narodu suwerennego, który byłby niesamowładny, tj. który byłby pozbawiony samowładności. Samowładność niejako warunkuje suwerenność. Ten, to sam sobą nie włada, nie może być suwerenem. Ten, którym władają inni, nie jest suwerenem, lecz niewolnikiem. Tylko samowładna Polska będzie suwerenna. Wpierw jednak należy odrzucić wszelkie cudze władztwo nad nami, np., władztwo Unii Europejskiej itd.

W sposób jasny i odważny należy kształtować polskości i rozumną miłość do Polski, niezależnie od aktualnej sytuacji politycznej i niezależnie od ideologii. Ideologię należy usunąć od powiązań z rzeczywistością, polskim patriotyzmem, bo nie ma patriotyzmu socjalistycznego, patriotyzmu liberalnego czy jakiegoś innego patriotyzmu ideologicznego. Patriotyzm jest jeden, bez przymiotnika: cnota roztropnej troski o dobro wspólne. Omawiając patriotyzm, powinniśmy stać na gruncie etyki, tj. obiektywnej nauki o moralności, a nie — na gruncie partyjnej ideologii. A wszystko, co chce uchodzić za patriotyzm, wszystko, co podszywa się pod patriotyzm, a patriotyzmem nie jest (w szczególności: kosmopolityzm, internacjonalizm), należy odrzu-

cić. Pedagogika kultury patriotycznej (czyli pedagogika kultury narodowej), stającą na gruncie etyki obiektywnej, realistycznej powinna zaproponować konkretne działania wychowawcze w konkretnych miejscach o konkretnym czasie, dostosowane do nadrzędnego, wspólnego celu wychowawczego. Tylko zorganizowana, permanentna akcja wychowawcza, stającą na gruncie obiektywnej prawdy, nawet gorzkiej, może pogłębić patriotyzm w dzieciach i młodzieży oraz u dorosłych.

W 1938 roku odbył się Walny Zjazd Związku Polaków w Niemczech, który uchwalił „Pięć Prawd Polaków”: „1) Jesteśmy Polakami, 2) Wiara ojców naszych — wiarą naszych dzieci, 3) Polak Polakowi bratem, 4) Co dzień Polak narodowi służy, 5) Polska matką naszą, nie wolno mówić o matce źle”³⁶. Pięć Prawd Polaków” pozostaje na zawsze aktualnym, uniwersalnym pentalogiem moralnym każdego Polaka i każdej Polki, także współcześnie. Wychowanie patriotyczne, wolne od ideologii ma jasny wzorzec polskiego patrioty i polskiej patriotki. Wystarczy sięgnąć do naszej tradycji, by czerpać z rodzimej historii prawdziwe skarby myśli o Polsce, wszak mamy w naszych dziejach kultury bogatą skarbnicę myśli o patriotyzmie i wychowaniu do patriotyzmu. Warto zwrócić uwagę na plejadę wielu teologów Ojczyzny (teologia narodu), wystarczy wspomnieć dla przykładu kilku autorów — ks. Piotra Skargę w XVI-XVII w., a w XX wieku — św. Jana Pawła II, kard. Stefana Wyszyńskiego, kard. Augusta Hlonda, ks. Jerzego Popiełuszkę, ks. Franciszka Blachnickiego³⁷ i wielu innych³⁸.

³⁶ Cyt. za: J. Ślaski, *Współczesny sens patriotyzmu*, dz. cyt., s. 2-3.

³⁷ Por. np. M. M. Tytko, *Kultura w ujęciu Franciszka Karola Blachnickiego*, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2009, nr 4 (73), s. 127-134, bibliogr., przyp.; M. M. Tytko, *Animacja kultury metodą skautingu w Ruchu Światło - Życie ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie metodą harcerską*, red. Anna Petkowicz, wyd. KUL, Lublin 2009, s. 285-303, bibliogr., przyp.; M. M. Tytko, *Pedagogika kultury chrześcijańskiej. Wychowa-*

Na zakończenie warto wspomnieć przykładowo o pewnych współczesnych sposobach kształtowania patriotyzmu u młodego pokolenia w XXI w. Należą do nich m.in. patriotyczne filmy kształtujące pamięć historyczną, np. *Śmierć Rotmistrza Piłeckiego*³⁹, *Ja jedna zginę. Inka 1946*⁴⁰. Wychowanie filmowe, wychowanie przez film (film fabularny lub dokument fabularyzowany jako dzieło sztuki) przyczynia się do wychowania patriotycznego. Patriotyczne funkcje filmu są nie do przecenienia współcześnie w erze obrazkowej, telewizyjnej, internetowej (film w Internecie). Film jest najsilniejszym środkiem wyrazu spośród sztuk, bo łączy w sobie szereg rodzajów sztuki (muzykę, taniec, fotografię, malarstwo, grafikę, architekturę, teatr, literaturę itd.). Wychowanie patriotyczne przez film to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się zagadnienie.

Także patriotyczne pieśni i piosenki popularne są i mogą być użyte w wychowaniu patriotycznym. Pieśni tradycyjne oraz nowe – dają się użyć do prowadzenia procesu wychowawczego przez nauczyciela. O ile wychowawcza funkcja dawnych

pieśni patriotycznych (powstańczych, legionowych, partyzanckich, wojskowych, nadto hymnów etc.) nie ulega wątpliwości, o tyle kontrowersje mogą powstawać wokół nowych „produkcji” patriotycznych powstających współcześnie. Można to zasignalizować na konkretnym przykładzie.

Dla ilustracji – np. krakowski raper „Tadek” („Tadek Firma Solo”, tj. Tadeusz Polkowski, syn poety Jana Polkowskiego) wydał dotąd dwie raperskie płyty (pierwsza pt. „Niewygodna prawda”, 2012, druga pt. „Niewygodna prawda II. Burza 2014”, 2014) z patriotycznymi pieśniami w rytmie hardcore rap i hip-hop o polskiej historii w czasie II wojny i żołnierzach niezłomnych po tej wojnie walczących z komunizmem, nadto o robotnikach (1970), stanie wojennym i współczesnych manipulacjach medialnych oraz okradaniu i publicznym oszukiwaniu Polskiego Narodu przez obecne pseudoelity postkomunistyczne i lewicowo-liberalne. Piosenki „Tadka” można odsłuchać na You Tube po wpisaniu tam imienia i nazwiska (Tadek Polkowski).

Na **pierwszej** płycie znalazły się m.in. takie utwory, jak: *Niewygodna prawda*⁴¹,

nie do wiary, nadziei i miłości w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego, [w:] Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej. W 25. rocznicę adhortacji apostołskiej Jana Pawła II »Familiaris consortio«. Przesłanie moralne Kościoła, red. naukowa ks. Krzysztof Jeżyna, ks. Tadeusz Zadykowicz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 192-220, przyp.

³⁸ Por. Krystyna Chałas, *Wychowanie ku wartościom. Elementy teorii i praktyki*, t. 1, *Godność, wolność, odpowiedzialność, tolerancja*, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 390; Krystyna Chałas, Stanisław Kowalczyk, *Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym. Elementy teorii i praktyki*, t. 2, *Naród, Ojczyzna, Patriotyzm, Państwo, Pokój*, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 282; Por. Krystyna Chałas, *Wychowanie ku wartościom w świetle nauczania Jana Pawła II. Elementy teorii i praktyki*, t. 3, *Solidarność, Mądrość, Wspólnota, Wierność, Młodość*, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 358.

³⁹ Film pt. *Śmierć Rotmistrza Piłeckiego*, <https://www.youtube.com/watch?v=-2eIO6jii4> [dostęp: 14.03.2015].

⁴⁰ Film pt. *Ja jedna zginę. Inka 1946*, zob. <https://www.youtube.com/watch?v=B5262FDPrjY> [dostęp: 14.03.2015]. Ponadto film dokumentalny pt. *Tadek o zniszczeniu pomnika „Inki”* z patriotycznym komentarzem Tadka Polkowskiego przy oblanym farbą pomniku Danuty Siedzikówny „Inki” w Parku Jordana w Krakowie, zob. [zhttps://www.youtube.com/watch?v=P9fMxactxM](https://www.youtube.com/watch?v=P9fMxactxM) [dostęp 14.03.2015].

⁴¹ Tadek Polkowski, *Niewygodna prawda*, <https://www.youtube.com/watch?v=arB5eHpXN6A> [dostęp: 14.03.2015],

Żołnierze wyklęci część 1⁴², Żołnierze Wyklęci cz. 2 „Historia Roja”⁴³, Fundament⁴⁴, Honor i Ojczyzna⁴⁵, Rotmistrz Witold Pilecki⁴⁶, Generał Nil⁴⁷, Kresy⁴⁸, Inka⁴⁹, Elegia o chłopcu polskim⁵⁰ (do słów Krzysztofa Kamila Baczyńskiego), Na wschód od Warszawy⁵¹ (m.in. o kobietach w Armii Krajowej), Bal-

lada Grudniowa⁵² (1970), Dla Emigracji⁵³, Oda do zepsucia⁵⁴, Myśl samodzielnie⁵⁵. Kilka ostatnich dotyczy sytuacji w III RP.

W utworze pt. *Honor i Ojczyzna* (okraszonym, niestety, niecenzuralnymi słowami, co jest antywychowawcze, należy to uznać za błąd w sztuce) Tadek Polkowski

⁴² Tadek Polkowski, *Żołnierze Wyklęci – część 1*, <https://www.youtube.com/watch?v=80TOcokyz0Q> [dostęp: 14.03.2015].

⁴³ Tadek Polkowski, *Żołnierze Wyklęci – część 2 „Historia Roja”*, <https://www.youtube.com/watch?v=Du3Mj6w4jQ> [dostęp: 14.03.2015]. Filmowa wersja symfoniczna (z 60-osobową orkiestrą symfoniczną i 120-osobowym chórem) tego utworu z koncertu na żywo pt. *Waszej pamięci Żołnierze Wyklęci* w Filharmonii Krakowskiej zob. <https://www.youtube.com/watch?v=JWuPtF69GE> [dostęp 14.03.2015].

⁴⁴ Tadek Polkowski, *Fundament*, <https://www.youtube.com/watch?v=LNNBde2qdV4> [dostęp: 14.03.2015].

⁴⁵ Tadek Polkowski, *Honor i Ojczyzna*, <https://www.youtube.com/watch?v=F5J5OntAays> [dostęp: 14.03.2015].

⁴⁶ Tadek Polkowski, *Rotmistrz Witold Pilecki*, https://www.youtube.com/watch?v=tz_7-BMu7tc [dostęp: 14.03.2015]. Wersja symfoniczna *Rotmistrza Witolda Pileckiego* z koncertu wraz z orkiestrą w Filharmonii Krakowskiej: <https://www.youtube.com/watch?v=CMtn5Z5KZh8> [dostęp 14.03.2015]

⁴⁷ Tadek Polkowski, *Generał Nil*, <https://www.youtube.com/watch?v=PDKZ5v-NvbQ> [dostęp: 14.03.2015]. Wersja symfoniczna *Generała Nila* z koncertu w Filharmonii Krakowskiej: <https://www.youtube.com/watch?v=2M1BigyhGng> [dostęp 15.03.2015].

⁴⁸ Tadek Polkowski, *Kresy*, https://www.youtube.com/watch?v=h_O9hLnqojk [dostęp: 14.03.2015].

⁴⁹ Tadek Polkowski, *Inka*, <https://www.youtube.com/watch?v=88rXR9fOFDE> [dostęp: 14.03.2015]. Istnieje także wersja symfoniczna *Inki* wykonana podczas koncertu na żywo w Filharmonii Krakowskiej dnia 28.02.2013 r., a partią solową dziewczęcą *Inki*, zob. film https://www.youtube.com/watch?v=lph_ApylQkc

⁵⁰ Tadek Polkowski, *Elegia o chłopcu polskim*, <https://www.youtube.com/watch?v=nPN4lsvOW7g> [dostęp: 14.03.2015].

⁵¹ Tadek Polkowski, *Na wschód od Warszawy*, <https://www.youtube.com/watch?v=T-Y-4BiLFF0> [dostęp: 14.03.2015].

⁵² Tadek Polkowski, *Ballada Grudniowa*, <https://www.youtube.com/watch?v=U3UlluHDnCI> [dostęp: 14.03.2015].

⁵³ Tadek Polkowski, *Dla Emigracji*, <https://www.youtube.com/watch?v=3q5o9C8o47I> [dostęp: 14.03.2015].

⁵⁴ Tadek Polkowski et al, *Oda do zepsucia*, <https://www.youtube.com/watch?v=FbWTDOAl8eA> [dostęp: 14.03.2015]. Z niecenzuralnymi słowami o kłamstwie propagandy w mass mediach III RP i współczesnej gospodarczej kolonizacji Polski.

⁵⁵ Tadek Polkowski et al, *Myśl samodzielnie*, <https://www.youtube.com/watch?v=wHlmUZMMXBk> [dostęp: 14.03.2015]. Z niecenzuralnymi słowami o kłamstwie propagandy w mass mediach III RP i zachętą do samodzielnego myślenia, wbrew atakowi zakłamanej propagandy.

pyta w refrenie: „Honor i Ojczyzna – czy znacie te pojęcia? Chyba nie, bo patrzycie tylko, co tu jest do wzięcia? A nie o wasze zyski powinno tutaj chodzić – A tym krajem powinni rządzić patrioci”⁵⁶.

Na **drugiej** płycie nagrał m.in. następujące piosenki: *Wolność i Niezawisłość*⁵⁷, *Powstanie*⁵⁸ [Warszawskie], *Jan Łożański „Orzeł”*⁵⁹, *Major Łupaszko cz. 1 (o Zygmuncie Szendzielarzu)*⁶⁰, *Zbrodnie UPA (Ukraiń-*

⁵⁶ Tekst „patriotyczny” skierowany jest do określonych środowisk z marginesu (dlatego z licznymi wulgaryzmami, lecz obscena tu wykropkowano w nawiasach okrągłych). Raper w języku tych środowisk wyraża swój negatywny stosunek do kosmopolitycznej, kompradorskiej, ksenokratycznej, kleptokratycznej, zdemoralizowanej, antypolskiej władzy liberalno-lewicowej. Tekst owej „piosenki” rapera Tadka Polkowskiego pt. *Honor i Ojczyzna* (refren pominięto przy kolejnym wystąpieniu [...], poprawiono interpunkcję, ortografię itd.) brzmi następująco: „Honor i ojczyzna — czy znacie te pojęcia? / Chyba nie, bo patrzycie tylko, co tu jest do wzięcia? / A nie o wasze zyski powinno tutaj chodzić, / A tym krajem powinni rządzić patrioci (x 2). // Prawda jest jedna, a mnie łapie zaduma / o tym, że media kłamią, jak (...) komuna. / Pomyśl, ilu niewinnie w pudle siedzi złodziei, / Pomyśl o tych ludziach, co za Polskę ginęli, / Zamiast uczciwych ludzi stolki bierze w (...) śmierdzieli, / Co za sprzedaż Ojczyzny by parę złotych wzięli. / Wielki, światowy biznes rządzi w naszym kraju, / Zamiast patriotów — w rządzie mamy zdrajców i lokajów. / Mieli obniżyć podatki, a po cichu chcą je zwiększyć. / Inny organ wysłał szpiegów, żeby między ludźmi węszyć. / I patrzę, jak się prężą te śmiecie w błyskach fleszy. / Może kilka słów prawdy ich na chwilę speszzy? / Media są w ich rękach, więc niech dotrze to do rzeszy. / Gdy samotne matki płaczą, władza na górze się cieszy. / System to zdradziecka mafia. Ma psów i agentów wojsko. / Tadek z „Firmy” się martwi, co będzie z Tobą, Polsko? // [...] Władza trzyma z tymi, co trzymają media. / Gdy w połowie polskich rodzin jest zwykła tragedia, / Ich grube interesy schowane w medialnych bredniach. / Nie widzi tego wcale polska klasa średnia. / Rząd tłumaczy się z wszystkiego stekiem śmiesznych banałów. / W międzyczasie ktoś zawalczy o wolność dla pedałów. / Pod ścianą was zostawił za samą zdradę. / Jednak kto by miał to zrobić, jak stoicie ponad prawem? / Z każdej kolejnej afery wyjść dacie radę. / Nigdy nie istniała „grupa trzymająca władzę”. / Nigdy nie było komuny, SB i WSI. / Okradacie swą Ojczyznę, czy wam (...) nie jest wstyd? / Nie słyszycie płaczu dzieci, które z głodu cicho łkają? / Nie słyszycie płaczu rodzin, kiedy wyroki padają? / Tadek z „Firmy” od władzy czuje, ziomek, gruby smród / I nie rzuci nigdy ziemi, skąd jest nasz polski ród. // [...] Każda zagraniczna szych może Polaków obrazić. / Żaden z was się nie odezwie, bo boicie się narazić. / Mieliście, zdrajcy, służyć nie im, tylko nam! / Niech rozliczą was na wejściu do piekielnych bram! / W waszych sercach — lewizna, nie Honor i Ojczyzna. / Chociaż żaden z was do tego nigdy się nie przyzna, / Sprzedajecie polski biznes po cichu i po trochu. / Żeby była sprawiedliwość, ludzie siedzą za gram prochu. / A prawdziwe zło w limuzynach i pałacach. / Doją własny kraj bez moralnego kaca. / Dług polski na świecie rośnie, a dochód się kurczy. / Daliśmy się oszukać, rozumiecie, to już czy? / Po ich praniu mózgu — wielu z was dalej błądzi. / Straszyli Kaczorem, by mógł Donald nami rządzić! / Gdy słyszę, jak kłamiacie w szkiełku, wy, (...) sukuje, / Mam szczęście w nieszczęściu, bo tego nie kupuję. // [...]”, cyt. za: http://www.tekstowo.pl/piosenka,firma,honor_i_ojczyzna.html [dostęp: 14.03.2015].

⁵⁷ Tadek Polkowski, *Wolność i Niezawisłość*, <https://www.youtube.com/watch?v=xU06WOPUtZY> [dostęp: 14.03.2015].

⁵⁸ Tadek Polkowski, *Powstanie*, <https://www.youtube.com/watch?v=isVgRj1cR3M> [dostęp: 14.03.2015].

⁵⁹ Tadek Polkowski, *Jan Łożański „Orzeł”*, <https://www.youtube.com/watch?v=Qm3hyAd5GoM> [dostęp: 14.03.2015].

⁶⁰ Tadek Polkowski, *Major Łupaszko*, <https://www.youtube.com/watch?v=du3nA3EPhn8> [dostęp: 14.03.2015].

skiej Powstańczej Armii)⁶¹, nadto *Dziaduno* do słów tyrtejskiego poety-powstańca styczniowego Mieczysława Romanowskiego itd.), *Bestie*⁶² (o zbrodniach komunistycznych).

M.in. patriotyczne pieśni, choć w zupełnie innym kimacie muzycznym (pop, country, big-beat, rock) znajdują się w repertuarze zespołu „Zayazd” Lecha Makowieckiego. Wymienić tu można np. utwory *Mój dom, mój świat*, *Katyń 1940 (ostatni list)*, Mickiewiczowskie liryki śpiewane *Nad wodą wielką i czystą, Polały się łzy me czyste*, ponadto melancholijna *Rozmowa z synem*, i Moniuszkowska *Przędzniczka* we współczesnej country-rockowej aranżacji⁶³, nadto teledysk na You Tube o walce polskich żołnierzy o wolność pt. *Ostatni nabój*⁶⁴.

Lech Makowiecki ma w swoim programie patriotyczny koncert estradowy pt. *Barwy wolności* (recital bardowski).

W owym programie znalazły się autorskie piosenki na tematy historyczne, dotyczące wojennych epizodów z dziejów Polski, m.in. *Katyń 1940 (ostatni list)*, *Monte Cassino*, *Czterdziesty Czwarty*⁶⁵, *Honor i Gniew (Komendantowi i Legionom)*, *Quo vadis, Polonia?* (żołnierzom września), *Szachy* (stan wojenny). Po wpisaniu na You Tube imienia i nazwiska „Lech Makowiecki” można wysłuchać i obejrzyć szereg pięknych filmów (teledysków dokumentalizowanych) o treściach patriotycznych, co bardziej pociąga młodych, trafia do ich wyobraźni i wrażliwości. Pod zbiorowym hasłem *Ballady Lecha Makowieckiego* odsłuchać można i obejrzyć patriotyczne filmy fabularyzowane z podkładem muzycznym (bardzo dobry środek dydaktyczny na lekcje wychowania patriotycznego), a są to następujące utwory: *Ballada o Rotmistrzu Pileckim*⁶⁶, *Patriotyzm*⁶⁷, wzruszający *Honor i gniew*⁶⁸ (o Legionach z I wojny), *Owo va-*

⁶¹ Tadek Polkowski, *Zbrodnie UPA*, <https://www.youtube.com/watch?v=invdcqhLOPg> [dostęp: 14.03.2015].

⁶² Tadek Polkowski, *Bestie*, <https://www.youtube.com/watch?v=qivpVHLJ2U> [dostęp: 14.03.2015].

⁶³ *Zayazd*, <http://www.zayazd.pl/plyty.php> [dostęp: 14.03.2015]. Tamże do bezpłatnego pobrania pliki mp3 z muzyką zespołu Zayazd do odsłuchania na komputerze, odtwarzaczach mp3 etc.

⁶⁴ Lech Makowiecki, *Ostatni nabój*, <http://www.zayazd.pl/zayazd-na-you-tube.php> [dostęp: 14.03.2015]

⁶⁵ Lech Makowiecki, *Czterdziesty Czwarty*, <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ0cTVIfyUY> [dostęp: 14.03.2015].

⁶⁶ Lech Makowiecki, *Ballada o Rotmistrzu Pileckim*, <https://www.youtube.com/watch?v=A0iGqOL-TQLU&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].

⁶⁷ Lech Makowiecki, *Patriotyzm*, <https://www.youtube.com/watch?v=6gfbf9wewR0&index=2&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].

⁶⁸ Lech Makowiecki, *Honor i gniew*, <https://www.youtube.com/watch?v=vr9G2gjl8A&index=3&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015]. Komentarz pod filmem: Film przesłany 11 stycznia 2010 r. przez HONOR I GNIEW Lech Makowiecki & ZAYAZD informacja: słowa – Lech Makowiecki muzyka – Mirosław Kalisiewicz. Dedykacja od wykonawców: „Piosenka poświęcona tym wszystkim, którzy mieszkając w Polsce z uporem powtarzają: »W tym kraju jest tak beznadziejnie«, w czasie, gdy za bycie Polakiem nie płaci się żadnej ceny, a wszelkie wartości są mniej warte niż papier, na którym się o nich pisze...”. Wizualizacja do piosenki: „Pathe 1939”. Do dnia 14 marca 2015 roku ten patriotyczny teledysk ten miał 326 656 odsłon.

dis, Polonia⁶⁹, Wołyń 1943⁷⁰, Monte Cassino⁷¹, Błogosławiony płynie czas⁷² (o „Ince” – Danucie Siedzikówniej), Czterdziesty czwarty⁷³, Ostatni nabój⁷⁴, Krzyk Duszy – Powstanie Warszawskie 1944⁷⁵, Ostatni żywy człowiek⁷⁶, Marsz Najemnika – Katyń 1940⁷⁷). Lech Makowiecki w pieśni pt. Patriotyzm stawia kwestię: „Pytasz mnie, co to jest patriotyzm? / Na co komu potrzebna Ojczyzna? / Roztapiamy się w tyglu Europy, / A ja tylko o ranach i bliznach” i definiuje prosto miłość do Ojczyzny, śpiewając w finale: „Patriotyzm dziś to mieć dzieci i wychować je na dobrych ludzi”⁷⁸.

Wielu jest polskich bardów, dawnych i współcześnie żyjących, których utwory mogą być pomocne w wychowaniu patriotycznym. Wspomnieć należy m.in. pieśni Jacka Kaczmarskiego, Przemysława Gintrowskiego, Marka Grechuty, Jacka Kowalskiego („sarmatysty”), Antoniny Krzysztoń, Jana Krzysztofa Kelusa, Jacka Kleyffa, Andrzeja Kołakowskiego, Pawła Piekar-

czyka itd. Każdy z tych bardów zasługuje na odrębne opracowanie. Wśród piosenek tych autorów można wskazać utwory o inspiracji patriotycznej, pomocne w wychowaniu do miłości Ojczyzny. To są jednak tematy na odrębne studia. Należy jednak pamiętać zawsze z dorobku danego artysty wszystkie utwory zawierające obscena (wulgaryzmy), które czasem się tam trafiają, obok wzniosłych treści. Obscena w pieśni, literaturze, filmie, teatrze, plastyce itd. są antywychowawcze, z punktu widzenia wychowania moralnego pełnią funkcję negatywną. Wychowanie patriotyczne jest rodzajem wychowania moralnego, dlatego powinno bezwzględnie unikać obscenów.

Wychowanie muzyczne (muzyka) przyczynia się do wychowania patriotycznego. Wychowanie muzyczne, wychowanie przez muzykę jest istotne dla podtrzymywania ducha narodowego. Muzyka (pieśń jako dzieło sztuki) przyczynia się do wzrostu świadomości patriotycznej, gdy jest

⁶⁹ Lech Makowiecki, *Ouo vadis, Polonia*, https://www.youtube.com/watch?v=0_dXncXIMdA&index=4&list=PLF6196298074E6CDE [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁰ Lech Makowiecki, *Wołyń 1943*, <https://www.youtube.com/watch?v=KDK2AVGobdA&index=5&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].

⁷¹ Lech Makowiecki, *Monte Cassino*, <https://www.youtube.com/watch?v=U41nT3J3T4s&index=6&list=PLF6196298074E6CDE&spfreload=1> [dostęp: 14.03.2015].

⁷² Lech Makowiecki, *Błogosławiony płynie czas*, <https://www.youtube.com/watch?v=5Y7XDkz8bys&index=7&list=PLF6196298074E6CDE&spfreload=10> [dostęp: 14.03.2015].

⁷³ Lech Makowiecki, *Czterdziesty czwarty*, <https://www.youtube.com/watch?v=Bhw9q7Ejy80&list=PLF6196298074E6CDE&index=9> [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁴ Lech Makowiecki, *Ostatni nabój*, <https://www.youtube.com/watch?v=XOQeHDDYSzs&index=11&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁵ Lech Makowiecki, *Krzyk Duszy – Powstanie Warszawskie 1944*, <https://www.youtube.com/watch?v=nA7z18CDJJI&index=12&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁶ Lech Makowiecki, *Ostatni żywy człowiek*, <https://www.youtube.com/watch?v=vY2Tczd7F7k&list=PLF6196298074E6CDE&index=13> [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁷ Lech Makowiecki, *Marsz Najemnika – Katyń 1940*, <https://www.youtube.com/watch?v=D37Tgc1FICk&list=PLF6196298074E6CDE&index=16> [dostęp: 14.03.2015].

⁷⁸ Lech Makowiecki, *Patriotyzm*, <https://www.youtube.com/watch?v=6gfbf9wevR0&index=2&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015]. Tekst pieśni *Patriotyzm*, tamże podczas odsłuchu utworu.

melodyjna, prosta i łatwa do zapamiętania także w warstwie literackiej (tekstowej). Patriotyczne funkcje muzyki są nie do przecenienia współcześnie w erze nowych możliwości elektronicznego przetwarzania dźwięku i przekazywania go przez Internet (muzyka w Internecie). Pieśń jest silnym środkiem wyrazu, łączy w sobie literaturę i muzykę, a w wykonaniu na żywo na estradzie – także zawiera elementy teatru, performance itd. Wychowanie patriotyczne przez muzykę to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się zagadnienie.

Poza muzyką młodzi ludzie lubią nosić koszulki z podobiznami swoich ulubionych bohaterów. Służą temu koszulki (tzw. T-shirty) z nadrukowanymi napisami lub obrazkami (rodzaj wylansowanej mody na ubieranie się). Współcześnie, przy użyciu technik komputerowych można wydrukować w zasadzie wszystko na owych koszulkach. Znajduje to odzwierciedlenie we współczesnym przemyśle odzieżowym (i w manufakturach odzieżowych) pracujących także na rzecz wzrostu patriotyzmu, albo próbujących zarobić na patriotyzmie, przy okazji spełniając pozytywną funkcję społeczną.

Można się o tym przekonać po wpisaniu w Internecie hasła „Odzież patriotyczna”. Wtedy pojawia się wiele odnośnych adresów. Przykładowo rzecz biorąc, oferuje się tam koszulki z różnymi napisami lub motywami obrazowymi opisywanymi następująco (w cudzysłowie ujęto materiał spisywany dosłownie): „Armia Krajowa. AK” (z sylwetkami żołnierzy) „Better dead than red”, „Bezpieczeństwo kosztem wolności... masowa inwigilacja” (ilustracja komiksowa przedstawia liczne kamery), „Che.rwony zbrodniarz” (Che Guevara –

obraz z ociekającą krwią trupa czaszką zamiast twarzy), „Cichociemni – Elita polskiej dywersji” (z trzema fotografiami żołnierzy i sylwetką spadochroniarza), „Cud nad Wisłą 1920” (Bitwa Warszawska 1920, ilustracja komiksowa, szarża ułanów z polskimi chorągwiami), „Free People Against Blue System” (powyżej obrazek – błękitna mapa Europy Okolona zamiast dwunastoma gwiazdami – złotym łańcuchem, pętami), „Generał Nil – August Emil Fieldorf”, „Globalne ocieplenie. Globalne oszustwo” (ilustracja komiksowa), „Herb Królestwa Polskiego (1830-1831)” (z Orłem i Pogonią na wspólnej tarczy), „Herb Trojga Narodów” (z Powstania Styczniowego: polski Orzeł, litewska Pogoń i ruski Archanioł Michał), „Hołd Ruski 29 X 1611” (ilustracja komiksowa przedstawiająca cara Rosji upadłego na kolana przed królem Polski Zygmuntem III Wazą na tle dworzana), „Husaria – najgroźniejsza kawaleria świata” (z sylwetką stojącego zbrojnego husarza w pełnym rynsztunku na tle białoczerwonych chorągwi), „Inka – Danuta Siedzikówna” (z fotografią sanitariuszki i napisem: „Inka. Młodość. Odwaga. Poświęcenie”), „Jastrząb i Żelazny. Żołnierze Wyklęci” (foto żołnierzy niezłomnych ze słynną kotwicą „P” - symbolem Polskiego Państwa Podziemnego), „Keep calm and F**k Euro Socialism” (wulgarny napis pod przekreślonym symbolem sierpa i młota), „Koszulka patriotyczna – Polski Orzeł”, „Kotwica Polski Walczącej”, „Krzyż Narodowych Sił Zbrojnych” (krzyż z napisem „Narodowe Siły Zbrojne”), „Krzyż Narodowych Sił Zbrojnych”, „Krzyż Żuawa Śmierci”, „Mjr Hieronim Dekutowski ps. »Zapora«” (z fotografią, polską flagą i napisem „Przyjdzie zwycięstwo! Jeszcze Polska nie zginęła!”), „Modern Slavery – koszulka

antyunijna” (ilustracja komiksowa – zakuty w dyby niewolnik wisi w powietrzu, w zakutej lewej ręce trzyma flagę Unii Europejskiej, nad zakutą prawą ręką opadła w dół – unosi się linka z haczykiem, do którego doczepiono banknot 10 Euro, pod wiszącym niewolnikiem - pod spodem stoi dwóch urzędników unijnych, którzy odkurzaczem opróżniają kieszeń niewolnika z licznych banknotów wsysając je do niebieskiego odkurzacza z symbolem dwunastu gwiazdek UE), „Narodowe Siły Zbrojne”, „Nie myśl. Nie pytaj. Oglądaj” (napis a nad nim komiksowa ilustracja z dziećmi siedzącymi przed telewizorem i odwróconym od nich ojcem), „Okragły Stół – Entliczek pentliczek – czerwony stoliczek” (czarno-biała fotografia „okrągłego stołu” przekreślonego czerwoną linią), „Orzeł Armii Krajowej”, „Orzeł II Rzeczypospolitej”, „Orzeł Piastowski”, „Orzeł Zygmunta Starogo”, „Polak, Węgier, dwa bratanki. Hét jó Barát Lengyel-Magyar” (dwujęzyczne napisy poniżej i ponad skrzyżowanymi flagami Polski i Węgier oraz napisem „Red is bad” pod flagami), „Polska flaga” (biało-czerwona), „Polska”, „Powstania Śląskie” (ilustracja komiksowa z sylwetkami strzelających powstańców), „Powstanie Listopadowe 1830-1831” (z sylwetkami czterech żołnierzy w mundurach z epoki), „Powstanie Styczniowe 1863” (z sylwetkami powstańców na koniach z pochodniami), „Powstanie Warszawskie 1.08.44” (ilustracja komiksowa z sylwetkami powstańców na ulicy), „Powstanie Wielkopolskie” (ilustracja komiksowa przedstawia szarych powstańców na tle czerwonej chorągwi z białym Orłem), „Ppor. Anatol Radziwonik ps. »Olech«” (fotografia żołnierza, poniżej flaga polska, pod flagą napis „Nic dla siebie, wszystko dla Ojczyzny.”), „Projekt

NIE JEST finansowany ze środków Unii Europejskiej”, „Red is bad – Freedom Apparel” [Czerwony jest zły – strój wolności], „Rotmistrz Witold Pilecki” (fotografia z napisem: „Rotmistrzowi chwała!”), „Społeczeństwo, które przedkłada wolność nad równość będzie się szczyliło i jednym i drugim. Milton Friedman” (napis), „St. sierżant Mieczysław Dziemieszkiewicz ps. »Rój«” (fotografia z napisem i z biało-czerwonymi flagami), „Victoria Polska” (V) „Volenti Non Fit Iniuria” (Chcącemu nie dzieje się krzywda), „Wolność i Niezawisłość” (z Orłem na tle polskiej flagi), „Żołnierze Wyklęci – Bohaterowie Antykomunistycznego Powstania”, „Żołnierze Wyklęci – Nieśmiertelni Bohaterowie” (sylwetki żołnierzy na tle Orła i Kotwicy Polski Walczącej), „Żołnierze Wyklęci »Victoria«” (znak V)⁷⁹. Wychowanie plastyczne (plastyka, obrazy) przyczynia się do wychowania patriotycznego. Postawy patriotyczne mogą wyrażać się plastycznie na różne sposoby, kształtując narodową świadomość historyczną.

Wychowanie plastyczne, wychowanie przez sztukę jest także ważne (obok filmu, muzyki, literatury, teatru etc.) dla podtrzymywania ducha narodowego. Plastyka, także plastyka użytkowa (tu: obraz jako dzieło sztuki użytkowej) przyczynia się do wzrostu świadomości patriotycznej, gdy przekaz jest prosty, harmonijny i łatwy do zapamiętania także w warstwie literackiej (tekstowej), a nie tylko obrazowej. Patriotyczne funkcje plastyki są nie do przecenienia współcześnie w erze nowych możliwości elektronicznego przetwarzania obrazu i przekazywania go przez Internet (plastyka w Internecie). Obraz w połączeniu z krótkim tekstem jest silnym środkiem wyrazu, łączy w sobie literaturę i sztukę, a także zawiera elementy teatru, perfor-

⁷⁹ Red is bad, Styl prawdziwie wolny: <http://www.redisbad.pl/kategoria/tiszerty> [dostęp: 14.03.2015].

mance itd., gdy np. jest wykorzystywana w sytuacjach dnia codziennego (np. jako strój patriotyczny noszony przez człowieka w związku z jego życiem). Wychowanie patriotyczne przez sztukę to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się obszerne zagadnienie. Wszak np. polskie malarstwo historyczne podejmowało w zasadzie najczęściej wątki patriotyczne (m.in. Jan Matejko oraz inni). Patriotyczne treści obecne mogą być w rzeźbie, architekturze, grafice, rzemiośle artystyczne. Każda z tych sztuk wymaga odrębnego potraktowania w osobnym studium w aspekcie funkcji wychowania patriotycznego.

Należy zaznaczyć także istnienie licznych historycznych grup rekonstrukcyjnych (polskich ułanów, partyzantów, rycerzy, husarzy itd.). Zagadnienie to przynależy do kwestii wychowania teatralnego (teatr, drama, inscenizacje bitew na żywo, teatralizowane rekonstrukcje wydarzeń historycznych z udziałem licznych rekonstruktorów w mundurach ułańskich, powstańców etc. wzorowanych na strojach z epoki itd.). Wychowanie teatralne (nie tylko w teatrze) także przyczynia się (powinno przyczyniać się) do wychowania patriotycznego.

Wychowanie teatralne, wychowanie przez teatr jest także ważne (obok filmu, muzyki, literatury, sztuki etc.) dla rozwijania ducha narodu. Teatr, także teatr użytkowy (tu: rekonstrukcja, performance jako dzieło sztuki użytkowej) przyczynia się do wzrostu świadomości patriotycznej w komunikacji masowej podczas widowisk w plenerze, gdy przekazuje się treści proste, zrozumiałe i łatwe do zapamiętania także w warstwie literackiej (mówionej), a nie tylko „sceniczej” (aktorskiej, np. jasne do odczytania gesty, mowa ciała)

czy w warstwie muzycznej (muzyka ilustracyjna towarzysząca przedstawieniu). Patriotyczne funkcje teatru (inscenizacji, rekonstrukcji) są nie do przecenienia współcześnie w erze nowych możliwości elektronicznego przetwarzania obrazu i przekazywania go przez Internet (teatr w Internecie). Teatr łączy w sobie wiele sztuk (grę aktorską, muzykę ilustracyjną, literaturę „mówioną”, taniec, ruch, sztukę – scenografię, kostiumy), przez co jest silnym środkiem wyrazu (elementy teatru, performance, mowa ciała itd. są wykorzystywana w sytuacjach dnia codziennego służących wzrostowi miłości do Ojczyzny, rozwijaniu świadomości narodowej). Wychowanie patriotyczne przez teatr to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się obszerne zagadnienie. Wszak np. polski teatr dawniej wykorzystywał wątki historyczne i podejmował wątki patriotyczne.

Rzecz jasna, tradycyjnym obszarem pracy patriotycznej jest literatura piękna, która ostatnimi czasy przeżywa jakby kryzys swojej obecności w życiu publicznym w związku z wypieraniem jej przez elektroniczne środki przekazu (film, telewizję). Należy jednak, mimo tradycyjności przekazu literackiego w postaci książki papierowej, drukowanej, wspomnieć o współczesnej postaci książki elektronicznej, jaką jest e-book do czytania w komputerze, na tabletach, smart-fonach, i-fonach, telefonach komórkowych etc. w rozmaitych sytuacjach życiowych np. podczas podróży środkami komunikacji. Polskie powieści historyczne Józefa Ignacego Kraszewskiego, Henryka Sienkiewicza, Stefana Żeromskiego etc. pozostają tu niedoścignionym wzorem szkoły zdrowego patriotyzmu, zakorzonego w dziejach naszego Naro-

du. Można je czytać także na ww. urządzeniach. nadto współczesna technika oferuje audio-booki, czyli książki do słuchania, co ma znaczenie nie tylko dla niewidomych czy niedowidzących lub słabowidzących, dla dzieci nie umiejących jeszcze czytać, ale także dla wszystkich zainteresowanych słuchaniem lektury w bardzo dobrej, profesjonalnej, aktorskiej interpretacji, odkrywającej piękno brzmienia polskiej mowy z właściwą dykcją, akcentem itd. Dotyczy to także polskiej klasyki literatury patriotycznej. Polska poezja, polska proza, polski dramat – o tematyce patriotycznej, naszych mistrzów pióra np. z epoki romantyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski (np. Stanisława Wyspiańskiego), Dwudziestolecia międzywojennego itd. w postaci audio-booków – to przydatny środek wychowania patriotycznego na lekcjach języka polskiego.

Wychowanie literackie, wychowanie przez literaturę jest także ważne (obok filmu, muzyki, teatru, plastyki etc.) dla rozwijania i podtrzymywania ducha narodowego. Literatura piękna i literatura faktu przyczyniają się do wzrostu świadomości patriotycznej. Ważne są treści proste, lecz nie prostackie, jasne co do postawy bohaterów (dobry zwycięża złego), zrozumiałe i łatwe do zapamiętania także w warstwie narracyjnej. Patriotyczne funkcje literatury są nie do przecenienia współcześnie w erze nowych możliwości elektronicznego przetwarzania tekstu i przekazywania go przez Internet (literatura w Internecie). Tekst, zwłaszcza w połączeniu z ilustracją książkową jest silnym środkiem wyrazu, łączy w sobie literaturę i plastykę, może także zawierać treści patriotyczne, historyczne. Wychowanie patriotyczne przez literaturę to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się obszerne zagadnienie. Wszak

np. dawne polskie piśmarstwo historyczne podejmowało w zasadzie najczęściej wątki patriotyczne (m.in. J. I. Kraszewski, H. Sienkiewicz, B. Prus, S. Żeromski, oraz inni).

Wychowanie taneczne, wychowanie przez taniec jest także pomocne (obok filmu, muzyki, teatru, plastyki, muzyki-pieśni etc.) dla rozwijania i podtrzymywania ducha narodu. Nasz folklor jest bardzo bogaty w tańce regionalne. Polskie tańce narodowe (polonezy, oberki, mazurki, kujawiaki, tańce góralskie, śląskie „trojoki” itd.) przyczyniają się do wzrostu świadomości patriotycznej. Ważne są kroki i figury taneczne łatwe do zapamiętania w warstwie ruchowej (kinetycznej). Patriotyczne funkcje tańca są nie do przecenienia współcześnie w dobie Internetu (taniec w Internecie, nauka tańca przez Internet, pokazywanie wzorów kroków i figur). Taniec, zwłaszcza w połączeniu z dobrą muzyką na żywo jest silnym środkiem ekspresji uczuć, łączy w sobie elementy baletu, muzyki, teatru (mowa ciała tancerzy jak mowa ciała aktorów). Taniec może także zawierać treści patriotyczne, obyczajowe, moralne. Wychowanie patriotyczne przez taniec to temat na odrębne studium. Tu tylko sygnalizuje się obszerne zagadnienie. Wszak np. dawne polskie tańce niosły ze sobą wątki patriotyczne (żywą pamięć o polskiej kulturze narodowej).

Warto wspomnieć na zakończenie, że młode pokolenie Polaków coraz bardziej docenia patriotyzm, co widać w Internecie w rozmaitych formach wyrazu. W niniejszym przyczynkarskim tekście nie wyczerpano tematu, tylko przedstawiono niektóre zagadnienia w zarysie.

STRESZCZENIE

1. **Celem artykułu (przyczynku)** jest pokazanie wybranych problemów dotyczą-

cych wychowania patriotycznego w Polsce w XXI w. 2. **Metodologia.** Autor używał historiograficznej metodą analizy, analizy logicznej oraz obserwacji uczestniczącej. 3. **Główne wyniki analizy.** Autor opisał podstawowe informacje na temat sytuacji we współczesnej Polsce i pewne propozycje dla obszaru wychowania patriotycznego w Polsce (film, muzyka, plastyka, teatr, literatura, Internet). 4. **Ograniczenia wyników analizy.** Wyniki badawcze ograniczają się do wychowania patriotycznego Polaków. 5. **Implikacje praktyczne.** Wyniki analiz można zastosować bezpośrednio w zakresie wychowania patriotycznego. 6. **Implikacje społeczne.** Wyniki analiz odnoszą się do bytu narodowego Polaków. Proponowane sposoby mają podnieść poziom nauczania patriotyzmu w polskich szkołach. 7. **Oryginalność artykułu.** Artykuł ukazuje nowe sposoby współczesnego wychowania patriotycznego, atrakcyjne dla młodzieży.

SUMMARY

1. **The goal of this article (a contribution)** jest presentation selected problems concerning patriotic education in Poland in the 21st century. 2. **Methodology.** An author used historiographical method for analysis of document, logical analysis and so called participating observation. 3. **The main results of analysis.** An author described based information on contemporary situation in Poland and some propositions for area of patriotic education in Poland (film, music, art, theatre, literature, the Internet). 4. **Limitations of results of analysis.** Research results are limited to patriotic education of Poles. 5. **Practical implications.** Results of analysis may be used immediately to domain patriotic educa-

tion. 6. **Social implications.** The results of analysis related to the Polish nation. Suggested ways should emphasize the level of teaching of patriotism at Polish schools. 7. **The originality of the article (new value, novelty).** The paper shows new ways for patriotic education, attractive for youth.

BIBLIOGRAFIA

- Bujak Adam,** *Przeciw wygaszaniu Krzyża, [w:] Wygaszanie Polski 1989-2015, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 21-28.*
- Chałas Krystyna, Kowalczyk Stanisław,** *Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym. Elementy teorii i praktyki, t. 2, Naród, Ojczyzna, Patriotyzm, Państwo, Pokój, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 282.*
- Chałas Krystyna,** *Wychowanie ku wartościom w świetle nauczania Jana Pawła II. Elementy teorii i praktyki, t. 3, Solidarność, Mądrość, Wspólnota, Wierność, Młodość, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 358.*
- Chałas Krystyna,** *Wychowanie ku wartościom. Elementy teorii i praktyki, t. 1, Godność, wolność, odpowiedzialność, tolerancja, wyd. Jedność, Lublin - Kielce 2006, s. 390.*
- Chazan Bogdan,** *Zamiast ochrony chorych, cyniczna gra pozorów, [w:] Wygaszanie Polski 1989-2015, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 93-100.*
- Dać rzetelną wiedzę, rozwinąć duchowe aspiracje. Rozmowa z ks. dr. Mieczysławem Rolką, dyrektorem krakowskiego Liceum OO. Pijarów, „Biuletyn sprawozdawczo-informacyjny nr 3. 1993/94-1994”, wyd. Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. ks. Stanisława Konarskiego Zakonu Pijarów, Kraków 1994, s. 68-70.

- Dmowski Roman**, *Myśli nowoczesnego Polaka*, Lwów 1904.
- Dmowski Roman**, *Nasz patriotyzm*, Kraków 1893.
- Gliński Piotr**, *Wygaszanie społeczeństwa obywatelskiego*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 43-52.
- Gróbarczyk Marek**, *Osiem lat polskiego odwrotu od Bałtyku*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 137-146.
- Gudaniec Arkadiusz**, **Krąpiec Mieczysław Albert**, *Miłość*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 7, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2006, s. 237-251, bibliogr.
- Informacje Dnia, TV TRWAM (15 marca 2015 r.), <http://tv-trwam.pl/film/informacje-dnia-15032015> [dostęp: 15.03.2015].
- Inka 1946. *Ja jedna zginę*, reż. Wojciech Tomczyk, 2006, <https://www.youtube.com/watch?v=B5262FDPrjY> [dostęp: 14.03.2015].
- Jan Paweł II**, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005, 173, [3] s.
- Jaroszyński Piotr**, *Patriotyzm*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 10, Suplement, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2009, s. 319-321, bibliogr.
- Jaworski Andrzej**, *Za wolność zapłacili stoczniovcy*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 147-152.
- JW.**, *Maria Sokołowska dla niezależna. pl o kulisach spotkania z Donaldem Tuskiem*, <http://niezalezna.pl/55588-maria-sokolowska-dla-niezaleznapl-o-kulisach-spotkania-z-donaldem-tuskiem> [dostęp: 14.03.2015].
- Kawecki Janusz**, *Zło nie nazwane złem przeraża się w jeszcze gorsze*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 79-92.
- Kiereś Barbara**, *Wychowania filozofia*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 9, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2008, s. 857-864, bibliogr.
- Kłosiński Jerzy**, *Kronika wygaszania Polski*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 9-19.
- Krajski Stanisław**, *Filozofia polityczna w ujęciu polskich myślicieli katolickich w latach 1918-1939*, Wydawnictwo Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2006, 469 s.
- Krajski Stanisław**, *Konstytucja lewicy – 9 x nie*, Agencja SGK, Warszawa 1997, 59 s.
- Krajski Stanisław**, *Masoneria polska 1993. Fakty, konteksty, komentarze*, wyd. 2 popr., Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa [ca 1994], 130, [1] s.
- Krajski Stanisław**, *Masoneria polska 1999*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 1999, 222, [1] s.
- Krajski Stanisław**, *Masoneria polska i okolice*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 1997, 368, [5] s.
- Krajski Stanisław**, *Podstawy samowychowania : filozofia a koniec wieku*, Akademickie Stowarzyszenie Katolickie „Soli Deo”, Warszawa 1998, 55 s.
- Krajski Stanisław**, *Szkice o masonerii i pogaństwie*, Wydawnictwo św. Tomasza z Akwinu, Warszawa 2000, 126 s.
- Krąpiec Mieczysław Albert**, *Dobro*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 628-639, bibliogr.
- Kwaśniak Grzegorz**, *Kto nas obroni?*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 195-202.

- Macierewicz Antoni**, *Przeciwnik musi spodziewać się ciosu wyprzedzającego*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 203-214.
- Makowiecki Lech**, *Ballada o Rotmistrzu Pileckim*, <https://www.youtube.com/watch?v=A0iGqOLTQLU&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Błogosławiony pływanie czas*, <https://www.youtube.com/watch?v=5Y7XDkz8bys&index=7&list=PLF6196298074E6CDE&spfreload=10> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Czterdziesty Czwarty*, <https://www.youtube.com/watch?v=ZQ0cTVIfyUY> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Czterdziesty czwarty*, <https://www.youtube.com/watch?v=Bhw9q7Ejy80&list=PLF6196298074E6CDE&index=9> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Honor i gniew*, <https://www.youtube.com/watch?v=vr9G2gJg18A&index=3&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Krzyk Duszy – Powstanie Warszawskie 1944*, <https://www.youtube.com/watch?v=nA7z18CDJJI&index=12&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Marsz Najemnika – Katyń 1940*, <https://www.youtube.com/watch?v=D37Tgc1FlCk&list=PLF6196298074E6CDE&index=16> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Monte Cassino*, <https://www.youtube.com/watch?v=U41nT3J3T4s&index=6&list=PLF6196298074E6CDE&spfreload=1> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Ostatni nabój*, <http://www.zayazd.pl/zayazd-na-you-tube.php> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Ostatni nabój*, <https://www.youtube.com/watch?v=XOQeHDDYSzs&index=11&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Ostatni żywy człowiek*, <https://www.youtube.com/watch?v=vY2Tczd7F7k&list=PLF6196298074E6CDE&index=13> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Ouo vadis, Polonia*, https://www.youtube.com/watch?v=0_dXncXlmdA&index=4&list=PLF6196298074E6CDE [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Patriotyzm*, <https://www.youtube.com/watch?v=6gfbf9wewR0&index=2&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Patriotyzm*, <https://www.youtube.com/watch?v=6gfbf9wewR0&index=2&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Makowiecki Lech**, *Wołyń 1943*, <https://www.youtube.com/watch?v=KDK2AVGobdA&index=5&list=PLF6196298074E6CDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Maryniarczyk Andrzej** *Dobro*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 614-626, bibliogr.
- Masłoń Krzysztof**, *Jest super, jest super, więc o co mi chodzi*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 53-62.

- Naimski Piotr**, *Energia i niepodległość*, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 185-194.
- Nowak Andrzej**, *Polityka wstydu*, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 29-42.
- Oko Dariusz**, *Agresywna walka z rodziną i Kościołem* (tamże, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 101-115.
- Ordo Iuris** [dr Joanna Banasiuk, dr Jakub Cornides], *Analiza projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, <http://www.ordoiuris.pl/analiza-projektu-ustawy-o-ratyfikacji-konwencji-rady-europy-o-zapobieganiu-i-przeciwdzialaniu-przemocy-wobec-kobiet-i-przemocy-domowej-3451,analiza-prawna.html> [dostęp: 14.03.2015].
- Pańpuch Z.**, *Cnoty i wady*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s.216-231, bibliogr.
- Polak Ryszard**, *Dmowski Roman*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 609-611, bibliogr.,
- Polkowski Tadek et al**, *Myśl samodzielnie*, <https://www.youtube.com/watch?v=wHlmUZMMXBk> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek et al**, *Oda do zepsucia*, <https://www.youtube.com/watch?v=FbWTDOAl8eA> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Elegia o chłopcu polskim*, <https://www.youtube.com/watch?v=nPN4lsvOW7g> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Inka* [live] https://www.youtube.com/watch?v=Iph_ApyIQkc [dostęp 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Na wschód od Warszawy*, <https://www.youtube.com/watch?v=TY4BiLFF0> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Żołnierze Wyklęci – część 1*, <https://www.youtube.com/watch?v=80TOcokyz0Q> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Ballada Grudniowa*, <https://www.youtube.com/watch?v=U3UlluHDnCI> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Bestie*, <https://www.youtube.com/watch?v=qivpVHLIJ2U> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Dla Emigracji*, <https://www.youtube.com/watch?v=3q5o9-C8o47I> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Fundament*, <https://www.youtube.com/watch?v=LNNB-de2qdV4> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Generał Nil* [live] <https://www.youtube.com/watch?v=2M1Bi-gyhGng> [dostęp 15.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Generał Nil*, <https://www.youtube.com/watch?v=PDkZ5v-NvbQ> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Honor i Ojczyzna*, http://www.tekstowo.pl/piosenka,firma,honor_i_ojczyzna.html [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Honor i Ojczyzna*, <https://www.youtube.com/watch?v=F5JSONtAys> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Inka*, <https://www.youtube.com/watch?v=88rXR9fOFDE> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek**, *Jan Łożański „Orzeł”*, <https://www.youtube.com/watch?v=Qm3hyAd5GoM> [dostęp: 14.03.2015].

- Polkowski Tadek, *Kresy*, https://www.youtube.com/watch?v=h_O9hLnqojk [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Major Łupaszko*, <https://www.youtube.com/watch?v=du3nA3-EPhn8> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Niewygodna prawda*, <https://www.youtube.com/watch?v=arB5eHpXN6A> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Powstanie*, <https://www.youtube.com/watch?v=isVgRj1cR3M> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Rotmistrz Witold Pilecki [live]* <https://www.youtube.com/watch?v=CMtn5Z5KZh8> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Rotmistrz Witold Pilecki*, https://www.youtube.com/watch?v=t-z_7-BMu7tc [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Wolność i Niezawisłość*, <https://www.youtube.com/watch?v=xU06WOPutZY> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Zbrodnie UPA*, <https://www.youtube.com/watch?v=invdcqh-LOPg> [dostęp: 14.03.2015].
- Polkowski Tadek, *Żołnierze Wyklęci – część 2 „Historia Roja”*, <https://www.youtube.com/watch?v=Du3M-j6w4jQ> [dostęp: 14.03.2015].
- Red is bad, *Styl prawdziwie wolny*: <http://www.redisbad.pl/kategoria/tiszerty> [dostęp: 14.03.2015].
- Reszczyński Wojciech, *Jakie media, takie społeczeństwo*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 71-78.
- Sitarz Marek, *Transport szynowy w Polsce. Czas na decyzje*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 153-160.
- Skrzydlewski Paweł, *Cywilizacja*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 339-348, bibliogr.
- Sosnowski Leszek, *Chore zależności między światem polityki i światem biznesu*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 173-183.
- Sosnowski Leszek, *Wprowadzenie: Niewola bez kajdan. Rozbiory bez zmiany granic*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 6-9.
- Spotkanie ze światem wartości, Z dr. hab. Bogusławem Żurakowskim, aksjologiem - pedagogiem, literaturoznawcą, wicedyrektorem Instytutu Pedagogiki UJ rozmawia Marek Mariusz Tytko, „Alma Mater. Kwartalnik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, r. 2: 1997, nr 5, s. 24-26, il.
- Stankiewicz-Podhorecka Temida, *Rzeczywistość (ob)sceniczna, czyli teatr antypolski*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 63-70.
- Stępień Katarzyna, *Doboszyński Adam Władysław*, [w:] *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 2, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2001, s. 611-614, bibliogr.
- Szczerski Krzysztof, *Polska zwinęła sztandary*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 215-231.
- Szewczak Janusz, *Ile pokoleń Polaków będzie spłacać te kosmiczne długi?*, [w:] *Wygaszanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 129-136.
- Szyszko Jan, *Bez lasów państwowych staniemy się narodem migrujących najem-*

- ników, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 161-172.
- Ślaski J., *Współczesny sens patriotyzmu*, „Życie i Myśl”, r. 19: 1969, nr 9, s. 1-14.
- Śliwiński Artur, *Utrata własności prowadzi do utraty suwerenności*, [w:] *Wygazanie Polski 1989-2015*, red. Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015, s. 117-128.
- Śmierć Rotmistrza Pileckiego, <https://www.youtube.com/watch?v=2el0o6jii4> [dostęp: 14.03.2015].
- Tadek o zniszczeniu pomnika „Inki”, <https://www.youtube.com/watch?v=P9f-MxactxM> [dostęp 14.03.2015].
- Traktat z Maastricht (w wersji Traktatu Amsterdamskiego). *Traktat Amsterdamski (podstawowe części)*, komentarze Stanisław Krajski, Agencja SGK, Warszawa 2001, 125, [2] s.
- Traktat z Maastricht : tekst angielski tłumaczenie polskie, wstęp i komentarz Stanisław Krajski, Agencja SGK, Warszawa 1998, 78, [1] s.
- Tytko Marek Mariusz, *Animacja kultury metodą skautingu w Ruchu Światło - Życie ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie metodą harcerską*, red. Anna Petkowicz, wyd. KUL, Lublin 2009, s. 285-303, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz, *Artysta a wychowawca w koncepcji Stefana Szumana*, [w:] *Intersubiektywność sztuki w recepcji i tworzeniu. Diagnoza, edukacja, wsparcie rozwoju, praca zbiorowa* pod redakcją Katarzyny Krasoń, Beaty Mazepy-Domagały i Arkadiusza Wąsińskiego, Centrum Ekspresji Dziecięcej przy Bibliotece Śląskiej w Katowicach, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku Białej, Bielsko-Biała — Katowice 2009, s. 304-309.
- Tytko Marek Mariusz, *Bogusława Żurawskiego metodologia aksjologii pedagogicznej i jej geneza*, „Dydaktyka Literatury”, r. 29: 2009, s. 233-243.
- Tytko Marek Mariusz, *Eschatologizm. Szkice z teorii i teologii sztuki*, Kraków 1998, s. 192, indeks.
- Tytko Marek Mariusz, *Historiografia edukacji artystycznej. Historiograficzna metodologia badań*, [w:] *Wybrane problemy badań naukowych z zakresu edukacji artystycznej*, pod red. Wiesławy A. Sacher, wyd. Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2010, s. 47-55, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz, *Istota kultury uniwersytetu*, [w:] *Kultura organizacyjna szkoły*, pod redakcją Ewy Augustyniak, wyd. Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne AGH, Kraków 2009, s. 33-40.
- Tytko Marek Mariusz, *Kilka uwag o udziale ucznia niepełnosprawnego w kulturze*, „Niepełnosprawność i Rehabilitacja. Kwartalnik Instytutu Rozwoju Służb Społecznych”, r. 2008, nr 4, październik-grudzień 2008, s. 67-72.
- Tytko Marek Mariusz, *Koncepcja pedagogiki kultury narodowej w odniesieniu do kultur mniejszości narodowych, grup etnicznych i kultur innych narodów (wybrane zagadnienia)*, „Roczniki Nauk Społecznych”, r. 2011, tom 3 (39), s. 195-233.
- Tytko Marek Mariusz, *Koncepcje pedagogiki kultury narodowej wobec kultur mniejszości narodowych i kultur innych narodów*, [w:] *Różne oblicza nacjonalizmów. Polityka - Religia - Etos*, pod red. Bogumiła Grotta, wyd. Nomos, Kraków 2010, s. 515-527.
- Tytko Marek Mariusz, *Kultura w ujęciu Franciszka Karola Blachnickiego*, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2009, nr 4 (73), s. 127-134, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz, *Media w wychowaniu*, „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców Katolickich”

- kich”, r. 2008, nr 12 (192), grudzień 2008 r., s. 5-6.
- Tytko Marek Mariusz**, *Metody wychowania patriotycznego w pracy socjalnej [w:] Słownik metod, technik i form pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej, tom 1, red. Anna Weissbrot-Koziarska, Piotr Sikora, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2012, s. 92-94.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Mistrz i uczeń. Elementy koncepcji K. Twardowskiego, W Stróżewskiego i K. Ostrowskiej, „Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców”, r. 2010, nr 1 (205), styczeń 2010, s. 16-17.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Modele polskiego patriotyzmu (1990-2010). Wybrane zagadnienia, „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 3: 2013, nr 2 (7), lipiec-grudzień 2013, s. 41-61.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Obrona człowieka i narodowych dóbr kulturowych Polski w edukacyjnym programie katolicko-narodowych unioseptyków — Sławomira Olejniczaka i Sławomira Skiby na przełomie XX i XXI w. Wybrane zagadnienia, „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 5: 2014, nr 1(8), styczeń-czerwiec 2014, s. 45-115, bibliogr.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Pedagogia kultury: Stefan Szuman, Irena Wojnar, Maurice Debesse — relacje w świetle zachowanych listów i wspomnień, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2008, nr 4 (68), s. 112-122, bibliogr.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Pedagogika kultury chrześcijańskiej. Wychowanie do wiary, nadziei i miłości w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego, [w:] Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej. W 25. rocznicę adhortacji apostołskiej Jana Pawła II »Familiaris consortio«. Przesłanie moralne Kościoła, red. naukowa ks. Krzysztof Jeżyna, ks. Tadeusz Zadykiewicz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 192-220.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Stefana Szumana pedagogika kultury (próba syntezy), [w:] Pedagogika kultury — wychowanie do wyboru wartości, pod redakcją Bogusława Żurakowskiego, wyd. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003, s. 97-104.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Stefana Szumana pedagogiki aksjologicznej wątki personalistyczne, [w:] Wychowanie na rozdrożu. Personalistyczna teoria wychowania, red. Franciszek Adamski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1999, Varia CCCXCV, s. 263-268.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Szkice o kulturze śląskiej, „Plama. Pismo Artystyczne” (Rybnik), r. 4: 1999, nr 1-2 (8-9), s. 63-66.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Teoria patriotyzmu i terminologia patriologiczna (pedagogika kultury narodowej), „Pedagogia Ojcostwa. Katolicki Przegląd Społeczno-Prawno-Pedagogiczny. Czasopismo Instytutu Medycznego im. Jana Pawła II w Szczecinie”, r. 3: 2013, nr 1 (6), styczeń-czerwiec 2013, s. 213-223.*
- Tytko Marek Mariusz**, *Teoria wartości czy teoria dóbr w szkole? Realizm metafizyczny czy fenomenologia realistyczna w pedagogice? Zagadnienia aksjologii edukacyjnej i edukacji aksjologicznej, [w:] Szkoła w świetle wiedzy potocznej. Wybrane aspekty teorii i praktyki, redakcja naukowa: Ewa Kobyłecka, Anita Famuła-Jurczak, nakł. Polskie Towarzystwo*

- Pedagogiczne Oddział w Poznaniu, Uniwersytet Zielonogórski, wyd. Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Oddział w Poznaniu, Poznań 2009, s. 23-34.
- Tytko Marek Mariusz**, *Uniosceptyczna koncepcja patriotyzmu „Fides et Ratio” (Stanisława Papieża i Piotra Döerre’go)*, „**Pedagogika Katolicka. Czasopismo Katedry Pedagogiki Katolickiej Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli**” r. 7: 2013, nr 2 (13), lipiec-grudzień 2013, s. 25-41, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz**, *Uniosceptyczna koncepcja patriotyzmu Stanisława Papieża i Piotra Döerre’go (suwerenność, naród, państwo)*, „**Pedagogika Katolicka. Czasopismo Katedry Pedagogiki Katolickiej Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli**” r. 8: 2014, nr 1(14), styczeń-czerwiec 2014 s. 85-106, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz**, *Uwagi o opiniach niektórych Polaków o członkostwie Polski w UE*, [w:] *Otwarte usta. Prawda czy fałsz? Praca zbiorowa*, pod redakcją ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, **Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie. Katedra Pedagogiki Katolickiej, Stalowa Wola 2014**, s. 265-280, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz**, *Wychowanie do informacji*, „**Wychowawca. Miesięcznik Nauczycieli i Wychowawców Katolickich**”, r., 1998, nr 5, maj 1998, s. 42-43, bibliogr.
- Tytko Marek Mariusz**, *Wychowanie patriotyczne w Polsce XXI wieku*, [w:] *Wartości, rodzina, szkoła. Patriotyzm na co dzień i od święta. Materiały z konferencji na temat edukacji patriotycznej i obywatelskiej. Kraków: 8 czerwca 2010 roku*, red. **Wojciech Baliński, Księgarnia Akademicka, Kraków 2010**, s. 45-50.
- Tytko Marek Mariusz**, *Wychowanie patriotyczne w polskiej tradycji niepodległościowej*, [w:] *Pedagogia prewencji. Dzieci, młodzież, rodzina. Praca zbiorowa*, pod redakcją ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, **Katedra Pedagogiki Katolickiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Stalowa Wola 2013**, s. 525-550.
- Waszej pamięci *Żołnierze Wyklęci*, <https://www.youtube.com/watch?v=JWuptt-F69GE> [dostęp 14.03.2015].
- Wygaszanie Polski 1989-2015, red. **Leszek Sosnowski, Biały Kruk, Kraków 2015**, 232 s.
- Zayazd, <http://www.zayazd.pl/plyty.php> [dostęp: 14.03.2015].
- Ziemiaństwo nie odbierze chłopom ziemi. Z Marianem Wolskim, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego, rozmawia Marek Tytko, „**Czas Krakowski**”, r. 4: 1993, nr 31 (775), 8 lutego 1993 r., s. 7.

Musimy pokonać nasz lęk przed przyszłością. Ale nie możemy go do końca pokonać inaczej, jak tylko razem.

(Jan Paweł II)